

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ТУРИЗМУ ТА МІЖНАРОДНИХ КОМУНІКАЦІЙ
КАФЕДРА ТУРИЗМУ

ГАННА МАШКА

ОРГАНІЗАЦІЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

методичні рекомендації
до вивчення дисципліни

Рівень вищої освіти
Галузь знань
Спеціальність
Освітньою програма
Рік навчання
Статус дисципліни
Мова навчання

Перший (бакалаврський)
24 Сфера обслуговування
241 Готельно-ресторанна справа
Готельно-ресторанна справа
Перший
Обов'язкова
Українська

Ужгород
2021

УДК 338.48-6:615.8(1-751)(072)(075.8)

М-54

Методичні рекомендації до вивчення дисципліни «**Організація рекреаційних послуг**» для здобувачів першого(бакалаврського) рівня вищої освіти, першого року навчання за освітньою програмою «Готельно-ресторанна справа» спеціальність 241 Готельно-ресторанна справа,галузь знань 24 Сфера обслуговування/Укладач: Г.В.Машіка. Ужгород: ДВНЗ «УжНУ», 2021. 72 с.

Викладено лекційний матеріал та плани семінарських занять курсу «Організація рекреаційних послуг», наводяться запитання для підсумкового контролю та список рекомендованої літератури. Згідно з розробленою укладачем робочою програмою, лекційний матеріал структуровано згідно тем, що послідовно розкривають об'єктно-предметну сутність навчальної дисципліни, дають уяву про особливості здійснення рекреаційної діяльності та рекреаційних послуг

Укладач: Машіка Ганна Василівна, доктор географічних наук, професор кафедри туризму факультету туризму та міжнародних комунікацій ДВНЗ «Ужгородський національний університет»

Рецензенти:

Матвійчук Людмила Юріївна - доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри економічної та соціальної географії Східноєвропейського національного університету Імені Лесі Українки

Мілашовська Ольга Іванівна - доктор економічних наук, професор, завідувачка кафедри готельно-ресторанної справи, Мукачівського державного університету

Рекомендовано до друку кафедрою туризму факультету туризму та міжнародних комунікацій ДВНЗ «Ужгородський національний університет» протокол № 7 від 04.02. 2021 року

Схвалено науково-методичною комісією факультету туризму та міжнародних комунікацій ДВНЗ «Ужгородський національний університет» протокол № 4 від 11.02.2021 року

© Г. Машіка, 2021

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2021

ЗМІСТ

1. Мета й завдання вивчення дисципліни	4
2. Загальні методичні рекомендації до вивчення дисципліни	6
3. Структура навчальної дисципліни	9
4. Засоби діагностики та критерії оцінювання результатів навчання	11
5. Програма та анотований конспект лекцій навчальної дисципліни	14
6. Питання та завдання для самоконтролю та контролю досягнутих результатів навчання	49
7. Методичні рекомендації до виконання самостійної роботи ...	58
8. Методичні рекомендації до виконання індивідуальної роботи	62
9. Питання для модульного контролю знань з дисципліни	66
10. Питання для підсумкового контролю знань з дисципліни	68
11. Список рекомендованих джерел	70

1. МЕТА Й ЗАВДАННЯ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Рекреаційна послуга – це будь-яка діяльність чи вигода, яку надають клієнтові на спеціалізованих територіях поза місцем його постійного проживання, й у вільний від роботи час, щоб відновити його фізичні та психологічні сили, задовольнити спортивні, оздоровчі, пізнавальні інтереси тощо. Бурхливий розвиток рекреаційних послуг в останні роки відбиває об'єктивні тенденції соціального розвитку у світі. Рекреаційна сфера, що продукує послуги, пов'язані зі зміною місця перебування, лікуванням і відпочинку, є складовою національних і світової економіки в XXI столітті

Метою вивчення навчальної дисципліни «Організація рекреаційних послуг» є формування необхідних знань і навичок та освоєння компетентностей орієнтоване на актуальні питання організації рекреаційних послуг. Зміст дисципліни «Організація рекреаційних послуг» сприяє підвищенню якості підготовки здобувачів до практичної діяльності є необхідною тематичною складовою підготовки, оскільки на сучасному рівні розвитку рекреаційної галузі значна увага приділяється досконалому вивченню суті рекреаційних послуг з метою раціонального використання цих знань для розвитку рекреаційної галузі в Україні. «Організація рекреаційних послуг» є обов'язковою дисципліною і вивчається на першому курсі денної та заочної форм навчання впродовж першого семестру. Вона є одним з професійно-орієнтованих курсів програми підготовки фахівців за освітньо-професійною програмою «Готельно-ресторанна справа» і займає провідне місце в циклі дисциплін загальної підготовки.

Завдання:

засвоєння теоретичних і практичних засад організації рекреаційних послуг;

набуття навичок аналізу і планування діяльності підприємств, що надають рекреаційні послуги; засвоєння механізму обрання ефективної правової форми

функціонування підприємства рекреаційного типу з урахуванням стартових можливостей та дозволів на види діяльності;

надбання практичних навичок в організації рекреаційних послуг;

обґрунтувати необхідність засвоєння студентами знань з основ організації рекреаційних послуг, як базових при плануванні різноманітних заходів в туристичній індустрії

Предмет дисципліни: теорія та практика організації та надання рекреаційних послуг.

Відповідно до освітньої програми, вивчення дисципліни сприяє формуванню у здобувачів вищої освіти таких компетентностей:

2. ЗАГАЛЬНІ МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ

Навчальна дисципліна «Організація рекреаційних послуг» вивчається у першому семестрі першого (бакалаврського) рівня і покликана формувати такі загальні та фахові компетентності

Загальні компетентності

- Здатність зберігати та примножувати моральні, культурні, наукові цінності і досягнення суспільства на основі розуміння сутності та принципів розвитку суспільства, природи і мислення та закономірностей розвитку предметної області, її місця у загальній системі знань, вести здоровий спосіб життя.

- Здатність до абстрактного та критичного мислення, аналізу, синтезу, встановлення взаємозв'язків між явищами та процесами, прогнозування й оцінки

- Здатність оволодівати сучасними знаннями, самостійно проводити дослідження, застосовувати знання у практичній діяльності

- Здатність до адаптації, креативності, генерування ідей та дій в невизначених ситуаціях.

- Здатність дотримання вимог охорони праці, збереження навколишнього середовища та забезпечення безпеки життєдіяльності.

Фахові компетентності:

- Здатність розробляти рекомендації для державних органів влади та органів місцевого самоврядування у сфері контролю за діяльністю у галузі гостинності

- Здатність організовувати сервісно-виробничий процес з урахуванням вимог і потреб споживачів та забезпечувати його ефективність

- Здатність створювати якісні, конкурентоспроможні та безпечні послуги у галузі гостинності для потреб національного та міжнародного ринку

- Здатність розробляти нові послуги з використанням інноваційних технологій виробництва та обслуговування споживачів

- Здатність виявляти, визначати й оцінювати ознаки, властивості і показники якості продукції та послуг, що впливають на рівень забезпечення вимог споживачів у сфері гостинності.

- Здатність формувати та реалізовувати ефективні зовнішні та внутрішні комунікації на підприємствах сфери гостинності, навички взаємодії

Програмні результати навчання:

- Знати, розуміти і вміти використовувати на практиці основні положення законодавства, національних і міжнародних стандартів, що регламентують діяльність суб'єктів готельного та ресторанного бізнесу;

- Вміти застосовувати на практиці знання предметної області й суміжних наук та управляти своїм навчанням у професійній сфері індустрії гостинності;

- Аналізувати рекреаційно-туристичний потенціал території та визначати стратегії його розвитку;

- Оцінювати сучасні тенденції розвитку індустрії гостинності та рекреаційної сфери;

- Розуміти особливості організації рекреаційно-туристичного простору і вимоги до інфраструктури закладів харчування та розміщення;

- Презентувати власні проекти і розробки, аргументувати свої пропозиції щодо розвитку бізнесу

Очікувані результати навчання з дисципліни

- Знати сучасні наукові концепції, закономірності й основні стратегічні напрямки розвитку ринку рекреаційних послуг в Україні та світі й методи їх дослідження;

- Вміти визначати політику в галузі якості рекреаційних послуг з урахуванням вимог галузевих стандартів;

- Впроваджувати наукові методи управління якістю рекреаційних послуг, використовуючи методики управління якістю, організувати порівняльно-аналітичний моніторинг споживчої якості рекреаційних послуг конкурентів, досліджувати реакцію споживачів на якість послуг, використовуючи нормативи якості рекреаційних послуг та методики маркетингових досліджень;

- Знати складати перспективні програми турів з метою подальшої апробації їх на ринку рекреаційних послуг та виявлення рівня відповідності запитам туристів контролювати якість рекреаційної послуги та визначати її відповідність встановленим стандартам за до-

помогою методів контролю та регулювання технологічних процесів і процесів управління, а також шляхом визначення ступеню задоволеності через проведення соціологічних опитувань;

- Генерувати якість рекреаційної послуги та визначити її відповідність встановленим стандартам за допомогою методів контролю та регулювання технологічних процесів і процесів управління, а також шляхом визначення ступеню задоволеності через проведення соціологічних опитувань;

- Оцінювати та вносити рекомендації з введення нових чи змін існуючих вимог щодо якості рекреаційних послуг, використовуючи діючи нормативи якості рекреаційних послуг;

- Вміти генерувати і розробляти власний рекреаційний продукт та аргументувати складові його формування і просування на рекреаційно-туристичному ринку з урахуванням динамічності та просторово-часових закономірностей

Опис навчальної дисципліни ОРГАНІЗАЦІЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Найменування показників	Розподіл годин за навчальним планом	
	Денна форма навчання	Заочна форма навчання
Кількість кредитів ЄКТС –5	Рік підготовки:	
Загальна кількість годин – 150	1-й	1-й
Кількість модулів – 2	Семестр:	
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних –4 самостійної роботи студента –4	1-й	2-й
	Лекції:	
	44	12
	Практичні (семінарські):	
	30	8
Вид підсумкового контролю: письмовий	Лабораторні:	
	-	-
Форма підсумкового контролю: іспит	Самостійна робота:	
	76	130

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	сем	лаб	інд	с.р.		л	сем	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Модуль 1												
Змістовий модуль 1. Теоретико-методологічні основи організації рекреаційних послуг												
Тема 1. Рекреаційна діяльність як різновид економічної діяльності	12	4	2			6	12	1	1			10
Тема 2. Рекреаційна послуга як найбільша складова сфери послуг	9	2	2			5	9	1				8
Тема 3 Землі рекреаційного призначення	10	2	2			6	10					10
Тема 4. Територіальна рекреаційна система	11	2	2			7	11	1	1			9
Тема 5. Туристичні та рекреаційні ресурси як основа розвитку рекреаційної діяльності	14	4	2			8	14	2	1			11
Тема 6. Якість рекреаційних послуг	10	2	2			6	10	1	1			8
Тема 7. Правове забезпечення діяльності у сфері рекреаційних послуг	12	4	2			6	12					12
Разом за змістовим модулем 1	78	20	14			44	78	6	4			68
Змістовий модуль 2. Різновиди рекреаційних послуг												
Тема 8. Організація лікувально-профілактичних послуг	18	6	4			8	18	2	1			15

Тема 9. Організація спортивно-оздоровчих послуг	18	6	4			8	18	2	1			15
Тема 10. Організація пізнавально-культурних рекреаційних послуг	18	6	4			8	18	1	1			16
Тема 11. Організація торгівельно-побутових послуг	18	6	4			8	18	1	1			16
Разом за змістовим модулем 2	72	24	16			32	72	6	4			62
Усього годин	150	44	30			76	150	12	8			130

4.ЗАСОБИ ДІАГНОСТИКИ ТА КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Засоби оцінювання та методи демонстрування результатів навчання

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання з навчальної дисципліни є:

- проблемно-орієнтованих інноваційних навчальних технологій;
- лекція із попередньо запланованими помилками;
- лекція-конференція;
- метод ініціативного самонавчання;
- інформаційно-рецептивний;
- ілюстративний;
- репродуктивний;
- евристичний;

Діагностика (моніторинг і перевірка) результатів навчання студентів здійснюється шляхом написання або виконання:

- 1) тестових завдань;
 - 2) есе/реферативних повідомлень;
 - 3) презентацій і виступів на практичних заходах;
 - 4) модульних контрольних робіт, що виконуються письмово або на комп'ютері у вигляді тестових завдань;
- 4) підсумкового екзамену

Форми контролю та критерії оцінювання результатів навчання

Форми поточного контролю:

Поточне оцінювання здійснюється за трьома складовими:

- контроль за виконання комплексних модульних завдань;
- контроль систематичності та активності роботи здобувача на семінарських заняттях;
- контроль за виконанням індивідуальної роботи.

Якщо здобувач відвідав менше 50 відсотків занять, то систематичність та активність його роботи оцінюється в 0 балів

Форма модульного контролю:

Протягом семестру здобувачі вивчають 1 модуль із дисципліни. Модуль складається з двох змістових модулів. Після виконання кожного змістового модуля здійснюється контроль у вигляді комплексної мо-

дульної роботи, що включає теоретичні питання, тестові завдання, практичну частину. Здобувачі, які не відвідували аудиторні заняття до модульного контролю за змістовий модуль не допускаються. Оцінювання навчальних досягнень та практичних навичок здобувачів здійснюються за 100-бальною системою. Загальна кількість балів за семестр з навчальної дисципліни складається із середнього арифметичного балу за модулі.

Здобувач, який в результаті поточного оцінювання або підсумкового контролю за модулем отримав більше 60 балів, має право не складати екзамен з дисципліни. У разі отримання позитивної підсумкової оцінки за модуль здобувач має також право відмовитися від складання іспиту. У такому випадку в заліково-екзаменаційну відомість заноситься загальна підсумкова оцінка. При умові, що здобувач хоче покращити підсумкову оцінку за модуль із дисципліни, він (вона) повинен складати іспит.

Критерії оцінювання модульної контрольної роботи

Оцінювання модульних завдань. Після виконання програми змістового модулю у визначений деканатом термін здійснюється поточний модульний контроль у вигляді комплексної роботи, який оцінюється у межах від 1 до 30 балів. Упродовж семестру проводяться два модульні контролю, обов'язкові для всіх здобувачів. Модульний контроль (МК) №1 включає навчальний матеріал змістового модуля 1 (теми 1-7), а МК №2 відповідно змістового модуля №2 (теми 8-11). Якщо з об'єктивних причин здобувач не пройшов модульний контроль у визначений термін, то він має право за дозволом деканату пройти його протягом двох тижнів після виникнення заборгованості

Модульна контрольна робота проводиться 2 раз на семестр, і включає проведення контрольних заходів за всіма темами змістового модуля у формі контрольної роботи. До контрольних заходів допускаються всі здобувачі незалежно від результатів поточного контролю. Лектор розробляє контрольні завдання (варіанти, тести тощо) для проведення модульної контрольної роботи

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю

Форма підсумкового семестрового контролю: іспит

Підсумковий семестровий контроль знань здобувачів означає поступове накопичення балів від одного поточного модульного контролю до іншого, а в кінцевому рахунку – отримання загального підсумкового балу

Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Поточне оцінювання та індивідуальна робота							Сума
Модуль 1							
Поточне оцінювання							
Т 1 7 б.	Т 2 7 б.	Т 3 7 б.	Т 4 7 б.	Т 5 7 б.	Т 6 7 б.	Т 7 8 б.	50
Модульне контрольне оцінювання №1							30
Виконання індивідуальної роботи							20
Разом за модуль 1							100
Модуль 2							
Поточне оцінювання							
Т 8 10 б.		Т 9 10 б.		Т 10 10 б.		Т 11 10 б.	40
Модульне контрольне оцінювання №2							30
Виконання індивідуальної роботи							30
Разом за модуль 2							100
Модульне оцінювання							100
Підсумкове оцінювання (екзамен)							100

Т1.1 – Т1.7 та Т 8 - Т 11 – теми змістових модулів.

Критерії оцінювання підсумкового семестрового контролю Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену	для заліку
90 – 100	A	відмінно	зараховано
82-89	B	добре	
74-81	C		
64-73	D	задовільно	
60-63	E		
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

5.ПРОГРАМА ТА АНОТОВАНИЙ КОНСПЕКТ ЛЕКЦІЙ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ ОРГАНІЗАЦІЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ

Модуль 1. Теоретико-методологічні основи організації рекреаційних послуг

Тема 1. Рекреаційна діяльність як різновид економічної діяльності

Сутність дисципліни «Організація рекреаційних послуг». Основні терміни дисципліни. Загальна характеристика складових дисципліни. Методи вивчення дисципліни. Сутність категорій «рекреація», «рекреаційна діяльність» та «рекреаційна послуга». Рекреація, туризм і дозвілля: тлумачення і співвідношення понять. Соціально-економічна суть і основні функції рекреації. Класифікація рекреаційної діяльності. Структурні особливості й суб'єкти рекреаційної діяльності. Рекреаційна потреба. Процеси організації рекреаційної діяльності. Методи вивчення рекреаційної діяльності.

Рекомендована література:2,4,8,11,13,17,18,21,23

Організація рекреаційних послуг - галузь географічної науки, яка вивчає закономірності формування, функціонування і поширення територіальних рекреаційних систем, що складаються з природних і культурних комплексів, інженерних споруд, які використовуються для рекреації, а також із обслуговуючого персоналу, органу управління та рекреантів. ОРП займається дослідженням територій рекреаційних систем, розробкою принципів організації рекреаційного господарства та основ рекреаційного природокористування. **Територіальна рекреаційна система** - це географічна система, яка складається із взаємопов'язаних підсистем: природних і культурних комплексів, інженерних споруд, обслуговуючого персоналу, органу управління і, нарешті, відпочиваючих (рекреантів), характеризується функціональною і територіальною цілісністю. Рекреаційна діяльність безпосередньо впливає на економіку регіону а держави через споживання рекреаційних послуг. Опосередкований вплив рекреації проявляється у стимулюванні попиту на такі види економічної діяльності, як транспорт, зв'язок, готельне і ресторанне господарство, роздрібна тор-

гівля, харчова промисловість, фінанси і страхування. Завдяки цьому покращується економічна ситуація в регіоні та державі, створюються додаткові робочі місця на постійній та сезонній основі. Регіон та держава загалом отримують додаткові вигоди від притоку капіталу, зокрема вкладень коштів у розвиток інфраструктури регіону вітчизняними і іноземними інвесторами у результаті посилення зацікавлення з їхнього боку. Рекреаційна діяльність - діяльність людини у вільний час, здійснювана з метою відновлення фізичних сил людини і характеризується різноманітністю поведінки людей і самоцінністю її процесу. Життєдіяльність людини ділиться на 2 групи: робочий та позаробочий (вільний) час. Останній витрачається на задоволення біологічних потреб, домашню працю, і рекреаційну діяльність. Види рекреаційних потреб: - громадські, - групові, - особисті. Громадські рекреаційні потреби. При визначенні сутності цих потреб необхідно враховувати завдання, що стоять перед суспільством: збереження здоров'я людей, підвищення рівня життя всіх членів суспільства, формування особистості у відповідності з суспільними ідеалами, розвиток народного господарства та ін.

На одне з перших місць виступає формування нової людини. У відповідності з цим громадські рекреаційні потреби можна визначити, перш за все, як потреби суспільства у відновленні фізичних і психічних сил, а також всебічному розвитку всіх його членів.

Групові рекреаційні потреби. Ці потреби займають проміжне положення між громадськими та особистими. Особливий інтерес представляє зміст потреб великих і малих груп людей, які для географів часто виступають і як деякі територіальні спільності. До них відносяться населення міст, селищ, сіл, колективи заводів і установ, вищих навчальних закладів, шкіл та, що особливо важливо, родина. В умовах сучасного суспільства не окремий індивід, а родина стає основним споживачем рекреаційних послуг. Тому організаторам рекреаційної діяльності доводиться враховувати специфічні рекреаційні потреби сімей.

До них відносяться потреби: - у вихованні та зміцненні здоров'я дітей, - у відпочинку в канікулярний час учнів, - у відновленні здоров'я одного з членів сім'ї, коли особисті потреби інших її членів відходять на другий план, - потреба в житлі, розрахованому на проживання у ньому не однієї людини або групи не пов'язаних один з одним людей, а сім'ї.

Особисті рекреаційні потреби. Діапазон особистих потреб, що задовольняються шляхом рекреаційної діяльності, досить широкий. Серед них можна виділити наступні потреби: - в сприятливому природному середовищі, - в здоров'ї, - спілкуванні з іншими людьми, - розвагах, - зняття стомлення, - творчої діяльності, - зміні видів діяльності та місце її прояви, - в пізнанні світу, що тісно пов'язане з потребою в задоволенні допитливості і першовідкриття, - у подоланні перешкод, - задоволенні естетичних потреб.

Рекреаційна діяльність характеризується: - економічною, - соціально-культурною, - медико-біологічною функціями.

Згідно з чинним Класифікатором видів економічної діяльності рекреаційна діяльність може бути визначена як процес об'єднання дій, які призводять до отримання відповідного набору продукції і послуг, на основі використання певних ресурсів: сировини, матеріалів, устаткування, робочої сили, технологічних процесів і т.д. Структурно види економічної діяльності рекреаційного комплексу за класифікаційними рівнями можуть бути представлені чотирма секціями, чотирма розділами, п'ятьма групами, сім'ю класами і одним підкласом. Основними ознаками класифікації рекреаційної діяльності є, тривалість і місце проведення. За тривалістю рекреації виділяють: - туризм - екскурсії. Часова відмінність між екскурсіями і туризмом досить ясна: все, що займає в рекреаційній діяльності менше 24 годин - екскурсії, решта - туризм. Види рекреаційної діяльності вельми різноманітні. Всі види відпочинку можна поділити на дві великі групи: - стаціонарні, - мобільні. Інша класифікація розглядає відпочинок як тривалу категорію (лікувальний, оздоровчий, спортивний та пізнавальний туризм) або короткочасну категорію. За сезонною ознакою в цих групах відпочинку можна виділити: - літні, - зимові, - види відпочинку перехідних сезонів. За віковими показниками розрізняють: - відпочинок дошкільнят, - школярів, - молоді, - осіб середнього віку, - відпочинок літнього населення. Для класифікації і угруповання рекреаційної діяльності застосовують найрізноманітніші підходи. Найчастіше в їх основі лежать: - мета подорожі, - характер організації, - правовий статус, - тривалість подорожі, - перебування рекреанта в певному місці, - сезонність, - характер пересування рекреанта, - вік рекреанта, - активність занять і т.д. Головною ознакою класифікації рекреаційної діяльності виступає її функціональна орієнтація. Виділяють наступні рекреаційні функції: - лікувальна - направлена на від-

новлення здоров'я людини, - пізнавальна - направлена на розвиток духовного потенціалу особистості, - спортивна - направлена на розвиток фізичних сил людини. За суспільної функції і технології розрізняють: - лікувально-курортну, - оздоровчу, - спортивну, - пізнавальну рекреаційну діяльність. Лікувально-курортна рекреація розрізняється за основними природними лікувальних факторів-клімат, грязі, мінеральні води. Умови лікувально-курортної рекреації повинні строго відповідати медикобіологічним нормам. Оздоровча та спортивна рекреація найбільш різноманітна. Великою популярністю у всьому світі користується пляжно-купальний відпочинок. Крім того, сам відпочинок біля води і на воді включає різноманітні рекреаційні заняття. Так, прогулянковий і промислово-прогулянковий відпочинок включає прогулянки на повітрі, огляд краєвидів, збирання грибів та ягід, морських дарів і т.д.

Тема 2. Рекреаційна послуга як найбільша складова сфери послуг

Рекреаційна послуга як найбільша складова сфери послуг. Сутність та зміст організації рекреаційних послуг в Україні. Види рекреаційних послуг. Особливості рекреаційних послуг. Технологія надання рекреаційних послуг. Формування регіонального ринку рекреаційних послуг. Класифікація ринку рекреаційних послуг. Класифікація мотивів до придбання рекреаційних послуг.

Рекомендована література: 3,5,8,11,14,22,24,26

Потреби в рекреації є складовою частиною системи суспільних потреб і розвиваються за загальними законами. На формування і розвиток рекреаційних потреб впливають збільшення тривалості вільного часу, якісна зміна його структури та істотна зміна характеру життєдіяльності людини в умовах науково-технічної революції. На основі рекреаційних потреб формується попит рекреантів, що виражається не стільки в їх бажанні, скільки у здатності отримувати рекреаційні послуги. Потреби перетворюються на попит, коли за ними – купівельна здатність людини. На основі взаємодії попиту та пропозиції на рекреаційні послуги виникає рекреаційний продукт.

Рекреаційний продукт орієнтований безпосередньо на споживача і врахування його індивідуальних потреб. Тому рекреація як сектор

економіки виконує активну роль у формуванні ринкового простору, що охоплює сфери і галузі, які прямо або опосередковано беруть участь у створенні рекреаційного продукту.

Рекреаційна діяльність не має принципів відмінностей від інших видів господарської діяльності, але має специфічний продукт – рекреаційну послугу. Взагалі послуга - це будь-яка дія чи вигода, яку одна сторона може надати іншій і які, головню, є невідчутними і не приводять до заволодіння чим-небудь.

Рекреаційна послуга – це будь-яка діяльність чи вигода, яку надають клієнтові на спеціалізованих територіях поза місцем його постійного проживання, й у вільний від роботи час, щоб відновити його фізичні та психологічні сили, задовольнити спортивні, оздоровчі, пізнавальні інтереси тощо. Задоволення рекреаційних потреб залежить від можливостей виробництва рекреаційних послуг, обумовлених рядом чинників.

Чинники, що формують попит населення на рекреаційні послуги: - специфічні, - універсальні, - внутрішні.

До специфічних належать чинники, які здатні сформувати якісно новий характер попиту, змінити, щонайменше, його структуру. Як правило, специфічні чинники даються взнаки, коли відбуваються істотні зміни в життєдіяльності людей.

Універсальні чинники, формують рекреаційний попит населення незалежно від того, яка економіка розглядається і на якому рівні розвитку вона перебуває. Види універсальних чинників: - економічні, - соціально-політичні, - психологічні, - природно-кліматичні, - національні, - професійні. Впровадження ринкових відносин порушило традиційну модель дії універсальних чинників на обсяг і структуру попиту. На перший план висуваються чинники регіонального значення, характеристика яких диференціюється за адміністративними територіями, виробничими комплексами і підприємствами, сферами і галузями діяльності, за прибутковими групами населення.

Рекреаційні послуги складаються з трьох елементів:

- природні та культурні ресурси, які приваблюють туристів і є основою будь-якої рекреаційної послуги;
- обладнання (засоби розміщення, харчування рекреантів, спортивні споруди, приміщення для відпочинку тощо). Таке обладнання в рекреаційному центрі визначає кількість послуг, які там можуть надаватися;

- доступність, яка залежить від розвитку транспортної мережі, стану доріг, віддаленості рекреаційного центру від великих населених пунктів.

Види рекреаційних послуг. За видами діяльності рекреантів і часовим обмеженням на їх здійснення:

1. туристські – надаються туроператорами і турагентами для організації туризму, тобто подорожування у будь-який спосіб не менше, ніж 24 години, з обов'язковою ночівлею у місці здійснення туристської діяльності.

2. екскурсійні – тривають не більше доби, але без організації ночівлі.

3. культурно-дозвіллеві – обмежені кількогодинним вільним часом добового циклу та 1-2 днями тижневого циклу і полягають у тому, щоб отримати відповідне до потреб особистості духовно-інтелектуальне обслуговування.

4. послуги курортно-профілактичного лікування та оздоровлення – спрямовані на підтримання або покращення стану здоров'я, самопочуття, тобто відносяться до психофізичної рекреації та відповідають вільному часу добового, тижневого і річного циклів.

Види рекреаційних послуг за функціональним призначенням:

1. курортно-лікувальні та профілактично-оздоровчі – лікувально-профілактичні процедури, які надає медичний персонал у санаторіях, будинках відпочинку, пансіонатах та ін.

2. культурно-пізнавальні та культурно-розважальні – послуги екскурсодів, гідів-перекладачів при організації оглядових і тематичних екскурсій по визначних місцях, музеях, виставках, послуги артистів театрів, філармоній тощо.

3. культурно-освітні та розвиваючі – послуги бібліотекарів, керівників клубів, гуртків, секцій у палацах і будинках культури та ін., викладачів додаткових навчально-освітніх курсів тощо.

4. спортивно-оздоровчі – послуги провідників та інструкторів із пішогохідного, водного, гірськолижного, велосипедного, кінного, спелеологічного та інших видів спортивного туризму, тренерів спортивних секцій, організаторів занять і змагань на стадіонах, іподромах, у басейнах та ін.

5. організації професійно-ділової рекреації – послуги організаторів виставок, ярмарок, конференцій, екскурсодів на підприємства, виробництва тощо.

6. організації любительського мисливства та рибальства – послуги єгерів при організації мисливства, професійних рибалок або працівників риболовецьких господарств при організації риболовлі.

7. організації сільського (зеленого) туризму – послуги в основному власників садиб у сільській місцевості, де можуть відпочивати рекреанти.

8. розважальні – послуги диск-жокеїв, барменів, офіціантів, обслуговуючого персоналу атракціонів тощо.

Види рекреаційних послуг за фінансовими витратами: 1. платні
2. безплатні.

Класифікаційні ознаки рекреаційних послуг дозволять вивчити їх особливості та побудувати системи управління рекреаційною сферою.

Тема 3. Землі рекреаційного призначення

Визначення земель рекреаційного призначення. Склад земель рекреаційного призначення. Використання земель рекреаційного призначення. Рекреаційна діяльність у межах територій та об'єктів природно-заповідного фонду України. Правила ведення рекреаційної діяльності у межах територій та об'єктів ПЗФ

Рекомендована література: 5,6,8,9,10,13,15,17,19,22

До земель рекреаційного призначення належать землі, які використовуються для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів. Землі рекреаційного призначення – одна з категорій, що належить до складу земель України. У законодавстві України виділяється поняття рекреаційних зон, яке визначається ст. 63 Закону «Про охорону навколишнього природного середовища», відповідно до якої рекреаційними зонами є ділянки суші і водного простору, призначені для організованого масового відпочинку населення і туризму. Як випливає з порівняльного аналізу ст. 63 Закону «Про охорону навколишнього природного середовища» та коментованої статті, перелік видів діяльності, які можуть здійснюватися в межах рекреаційних зон, дещо розширено земельним законодавством. По-перше, крім організації відпочинку населення та туризму, додалася ще й спортивна діяльність, по-друге, дія норми ст. 50 Земельного Кодексу поширюється не тільки на масовий, а й на індивідуальний відпочинок населення. Однак

поняття «рекреаційних зон» не ідентичне поняттю «землі рекреаційного призначення», оскільки рекреаційні зони можуть утворюватися не лише на землях рекреаційного призначення, а й на землях природно-заповідного й іншого природоохоронного призначення, на землях водного фонду та землях лісгосподарського призначення. Так, ст. 64 Водного Кодексу визначає порядок користування водами в рекреаційних цілях, а ст. 85 Водного Кодексу передбачає користування земельними ділянками прибережних захисних смуг, смуг відведення та берегових смуг водних шляхів для цих цілей. При цьому цільове призначення цих земельних ділянок як земель водного фонду України залишається незмінним. Лісовим Кодексом передбачений поділ лісів за екологічним і соціально-економічним значенням та залежно від основних виконуваних ними функцій, при цьому окремо виділяються такі категорії лісів, як ліси природоохоронного призначення та рекреаційно-оздоровчі ліси. Так, згідно з ч. 3 ст. 1 Лісового Кодексу усі ліси на території України, незалежно від того, на землях яких категорій за основним цільовим призначенням вони зростають, та незалежно від права власності на них, становлять лісовий фонд України, а ст. 40 Лісового Кодексу передбачає, що під час поділу лісів на відповідні категорії встановлюються межі лісових ділянок кожної категорії. Отже, вказуючи на особливості охорони, захисту, використання та відтворення лісів у межах об'єктів природно-заповідного фонду, ст. 100 Лісового Кодексу зазначає, що вони знаходяться на землях природно-заповідного фонду. Водночас рекреаційно-оздоровчі ліси розташовані на землях рекреаційного призначення, що підтверджує ст. 51 Земельний Кодекс. Отже, усі ліси належать до лісового фонду і у переважній більшості розташовані на землях лісгосподарського призначення, а ліси зелених зон і зелені насадження міст та інших населених пунктів (які згідно зі ст. 4 Лісового Кодексу до лісового фонду не належать) – на землях рекреаційного призначення. Юридичними ознаками земель рекреаційного призначення можуть бути: – можливість використання їх для організації відпочинку населення у зв'язку із наявною сукупністю на них природних, природно-соціальних умов та природно-антропогенних комплексів; – підтвердження в порядку, передбаченому законодавством, якостей земельних ділянок суші та водного простору, які сприяють фізіологічному, психологічному, генетичному та духовному оздоровленню людей; – встановлення порядку користування такими землями для довгострокового та короткострокового відпочинку населення, обліку, моніторингу; – ого-

лошення у встановленому порядку меж, розмірів земельних ділянок суші та водного простору рекреаційного призначення. Визначальною ознакою земель рекреаційного призначення є їх цільове використання: для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів. Зміст понять «відпочинок», «туризм», «спортивні заходи» розкривається у спеціальних нормативно-правових актах України. Відповідно до Закону України від 15 вересня 1995 р. «Про туризм» (в редакції Закону від 18 листопада 2003 р.) туризм — це тимчасовий виїзд особи з місця постійного проживання в оздоровчих, пізнавальних, професійно-ділових чи інших цілях без здійснення оплачуваної діяльності в місці перебування. Закон України від 24 грудня 1993 р. «Про фізичну культуру і спорт» визначає поняття «спорт» як органічну частину фізичної культури, особливу сферу виявлення та уніфікованого порівняння досягнень людей у певних видах фізичних вправ, технічної, інтелектуальної та іншої підготовки шляхом змагальної діяльності. Основною формою функціонування та вияву спорту є спортивні змагання, що організовуються за відповідними правилами з метою виявлення та уніфікованого порівняння досягнень людей в різних видах спорту, з офіційним визначенням переможців змагань.

Землі рекреаційного призначення можна розподілити на 3 групи:

1) земельні ділянки, на яких розташовані природні рекреаційні ресурси;

2) землі, на яких розташовані штучно створені рекреаційні ресурси (будинки рибалок і мисливці» тощо);

3) комплексні земельні ділянки, де розташовані як природні, так і штучні рекреаційні ресурси (дачі, туристичні бази тощо).

Ця класифікація визначає правовий режим зазначених земель. До земельних ділянок, на яких розташовані природні рекреаційні ресурси, належать ділянки зелених зон і зелених насаджень міст та інших населених пунктів, навчально-туристських та екологічних стежок, мальовничі місця, що є об'єктами туризму, тощо. Ці ділянки входять до ландшафтно-рекреаційної території, що охоплює приміські ліси, лісопарки, лісозахисні смуги, водоймища, зони відпочинку та курортні зони, землі сільськогосподарського використання та інші, які разом з парками, садами, скверами, бульварами селищної території формують систему озеленення та оздоровчих зон (п. 3.4 Державних санітарних правил планування та забудови населених пунктів, затверджених наказом МОЗ України від 19 червня 1996 р. № 173).

При цьому на ландшафтно-рекреаційних територіях, включаючи землі міських лісів, не допускається розміщення житлово-громадських об'єктів, а також дачних поселень (якщо об'єкти, що проектуються, не призначені для відпочинку та спорту).

Відповідно до Правил утримання зелених насаджень у населених пунктах України, затверджених наказом Мінбуду України від 10 квітня 2006 р. № 105, зелені насадження – це деревна, чагарникова, квіткова та трав'яна рослинність природного і штучного походження на визначеній території населеного пункту. Вони поділяються на такі види:

1) зелені насадження загального користування – зелені насадження, які розташовані на території загальноміських і районних парків, спеціалізованих парків, парків культури та відпочинку; на територіях зоопарків та ботанічних садів, міських садів і садів житлових районів, міжквартальних або при групі житлових будинків; скверів, бульварів, насадження на схилах, набережних, лісопарків, лугопарків, гідропарків і інших, з вільним доступом для відпочинку;

2) зелені насадження обмеженого користування – насадження на територіях громадських і житлових будинків, шкіл, дитячих установ, вищих та середніх спеціальних навчальних закладів, профтехучилищ, закладів охорони здоров'я, промислових підприємств і складських зон, санаторіїв, культурно-освітніх і спортивно-оздоровчих установ та інші;

3) зелені насадження спеціального призначення – насадження транспортних магістралей і вулиць; на ділянках санітарно-захисних зон довкола промислових підприємств; виставок, кладовищ і крематоріїв, ліній електропередач високої напруги; лісомеліоративні, водохоронні, вітрозахисні, протиерозійні, насадження розсадників, квітникарських господарств, пришляхові насадження в межах населених пунктів.

Тема 4. Територіальна рекреаційна система

Поняття рекреаційної території. Фактори розвитку рекреаційної території. Визначення інфраструктури рекреаційної території. Види та загальні риси інфраструктурного забезпечення рекреаційних територій. Типологія територіальних рекреаційних систем. Властивості ТРС. Базова модель рекреаційної системи (за В.С. Преображенським).

Рекомендована література: 1,3,7,8,10,11,19,20

Територіальна рекреаційна система (TRC) - це свого роду просторово організована на території певного таксономічного рангу сукупність рекреаційних установ, що функціонують на основі використання ресурсів цієї території і просторово-територіально між собою пов'язані. Будь-яка TRC базується як на безпосередніх зв'язках між рекреаційними установами, так і на непрямих територіальних відносинах між ними. Для визначення різних типів TRC характер цих зв'язків і відносин є вирішальним.

Рекреаційні об'єкти в одній TRC можуть пов'язувати:

- а) безпосередні зв'язки виробничо-технологічного характеру,
- б) спільне управління,
- в) участь у спільному наданні кінцевих послуг,
- г) приналежність до однієї галузі або підгалузі,
- д) знаходження рекреаційних закладів в рамках будь-якої самокерованої території, е) використання загальних ресурсів певної території;
- є) наявність потенційних можливостей для ефективних взаємозв'язків.

TRC (Territorial Recreational System) - просторова, соціально-географічна система, гетерогенна за складом, що складається з взаємопов'язаних підсистем (відпочиваючих, природних і культурних комплексів, інженерних споруд, обслуговуючого персоналу, органу управління) і характеризується функціональною (стан систем визначається функцією системи в цілому) і територіальною цілісністю. Це поняття за змістом ширше поняття «рекреаційна система», тому що включає вказівку на належність до класу геосистем, а за обсягом частина реальних рекреаційних систем (кімната, хол, готель тощо) не входить в клас територіальних. Виділення різних типів TRC на основі особливостей взаємин рекреаційних закладів передбачає досить значну безліч варіантів господарсько-територіального системоутворення. Однак переважно це все таки теоретичні, а не реальні можливості. Крім того, серед системоутворюючих взаємин є ієрархія. Найбільш значними є безпосередні зв'язки рекреаційних установ, спільність управління та території. Пропоновані типи взаємовідносин рекреаційних установ фактично допускають будь-які їх комбінації. Всі типи можуть перетинатися, накладатися, взаємопроникати.

Під територіальною рекреаційною системою автори вітчизняної рекреаційної географії розуміли соціальну географічну систему, що складається з наступних взаємопов'язаних підсистем: - природних і

культурних комплексів, - технічних споруд (інженерних споруд), - обслуговуючого персоналу, - органу управління, - відпочиваючих (рекреантів).

Підсистема «природні і культурні комплекси» являє собою ресурси та умови задоволення рекреаційних потреб відпочиваючих. Вони характеризуються певною ємністю, різноманітністю, комфортністю, привабливістю, стійкістю і деякими іншими специфічними якостями. Підсистема «технічні системи» має двояку функцію. По-перше, вона забезпечує необхідні вимоги життєдіяльності відпочиваючих та обслуговуючого персоналу. По-друге, - задовольняє специфічним рекреаційним потребам відпочиваючих. Характеризується підсистема «технічні системи» показниками ємності, комфортності, надійності, інженерно-будівельними та експлуатаційними характеристиками. Підсистема «група обслуговуючого персоналу» має одну функцію - обслуговування відпочиваючих. Підсистема «орган управління» контролює відносини між підсистемами, збирає відомості про поточну ємність підсистем, їх стан, наявність матеріальних і фінансових резервів. Обов'язковою умовою стійкого функціонування територіальної рекреаційної системи є реалізація планування і регулювання у всіх її ланках. Підсистема «група відпочиваючих» являє собою доцентровий і відцентровий центр територіальної рекреаційної системи, визначає вимоги до роботи інших підсистем, які залежні від соціальних, вікових, національних, а також індивідуальних особливостей відпочиваючих. ТРС мають ряд властивостей. Останні можуть фіксуватися, описуватися і прогнозуватися як на рівні підсистем ТРС, так і на рівні системи в цілому.

Властивостями ТРС є:

1. Різноманітність - властивість, що відображає можливість розподілу безлічі на підмножини, класифікацію ТРС, а також об'єктивні відмінності різних ТРС.

2. Динамічність - це властивість, що відбиває мінливість ТРС у часі.

3. Комфортність вказує на ступінь відповідності реальних або проєктованих ТРС вимогам відпочиваючих.

4. Стійкість відображає здатність ТРС протистояти зовнішнім і внутрішнім (виходить від підсистем) впливів.

5. Ефективність - властивість, що ставить у відповідність витрати ресурсу з досягається при цьому результатом, воно відображає ступінь досягнення мети при фіксованих витратах ресурсу.

6. Ієрархічність відображає існуючі супідрядності ТРС, прояв нових якостей у систем як вищого, так і нижчого рангу.

7. Надійність - властивість, що вказує на безвідмовність функціонування ТРС. Ієрархічність.

Виділяються п'ять таксономічних рівнів ТРС. Спочатку здавалося доцільним використовувати для їх назви терміни, які відображають ступінь локалізації: пункт, вузол, агломерація й т. п. Однак при найближчому розгляді виявилось, що між ієрархічним рівнем і ступенем територіальної концентрації не завжди простежується пряма відповідність, що при зміні масштабів вузли та агломерації переходять у точки і т. д. Тому для назви були обрані терміни, запозичені переважно з термінології, яка описує ієрархію управління виробництвом. В результаті вийшов наступний ряд:

- 1) підприємство,
- 2) комбінат,
- 3) з'єднання,
- 4) об'єднання,
- 5) галузь.

Кожна ТРС утворює рекреаційний район. І якщо підприємство формує рекреаційний район незначних розмірів, то об'єднання - дуже великий рекреаційний район, а галузь дозволяє розглядати всю країну як єдиний рекреаційний район. Від ТРС рекреаційний район відрізняється тим, що крім самих ТРС на його території знаходяться і інші однорангові функціональні системи. При цьому ні масштаби, ні рівень розвитку рекреації значення не мають. Достатньо, щоб рекреація взагалі як-небудь і де-небудь в межах одиниці членування проводилася, щоб ми мали право говорити про рекреаційні райони.

Існують і ареали рекреації, які цілком входять в ТРС і являють собою, по суті справи, рекреаційні угіддя. Таксономічні рівні. В якості рекреаційного підприємства може виступати як санаторій, так і турбаза, будинок відпочинку, пансіонат, туристський теплохід, маршрут, будинок рибалки. Всі вони мають ареали - це садиба будинки відпочинку, мисливське угіддя, території та акваторії, по яких проходять маршрути, акваторії для рибного лову і т. д. Рекреаційні підприємства, хоча вони і є низовими ТРС, являють собою досить складну систему.

Так, до складу турбази можуть входити: наметове містечко, цілорічні спальні корпуси, літній кінозал, котельня, пральня, господарські будівлі, житлові будинки обслуговуючого персоналу, спортмайданчи-

ки, складські приміщення, їдальні, ларьки роздрібної торгівлі. Кожен з цих об'єктів є або спеціалізованим підприємством, або цехом підприємства. Рекреаційне підприємство в залежності від функціонального типу ТРС може володіти різними розмірами, як за площею, так і за чисельністю відпочиваючих. Рекреаційні підприємства можуть як об'єднуватися, так і не об'єднуватися в рекреаційні комбінати. Динамічність і еволюція. Динамічність і еволюція рекреаційної діяльності відображаються у просторових формах територіальних систем, які постійно змінюються, одні швидко і повністю, інші повільно і частково. Перш за все, зміни стосуються чисельності і ємності рекреаційних підприємств, площі рекреаційних територій та номенклатури функціональних типів ТРС. В якості основного показника рівня розвитку слід прийняти ступінь відповідності функції ТРС провідним соціальним функціям. При прогресивному розвитку територіальних систем відбувається перехід від менш нагальних і ефективних для суспільства в даний час функцій до більш насущним і ефективним.

Тема 5. Туристичні та рекреаційні ресурси як основа розвитку рекреаційної діяльності

Суть і зміст поняття «туристичні ресурси», наукові підходи до визначення туристичних ресурсів. Методика дослідження рекреаційно-туристичних ресурсів. Рекреаційно-туристичний потенціал.

Рекомендована література: 3,4,5,11,13,18,20,22,23

Поняття «туристичні ресурси» і «рекреаційні ресурси» використовуються як синоніми, оскільки туризм є мобільною формою рекреаційної діяльності. Саме наявність та територіальна локалізація перш за все природних та культурно-історичних ресурсів визначає туристсько-рекреаційну спеціалізацію певних територій. Туристична діяльність на певній території розвивається на основі тих ресурсів, які існують чи можуть бути задіяні або створені в країні.

Розрізняють наявні ресурси, що вже використовуються в туристичній діяльності, та потенційні (туристсько-рекреаційний потенціал), які можуть бути задіяні за певних умов (реставрація, реконструкція, розвиток транспортної, туристичної інфраструктури тощо). Потенційні ресурси надають можливості для нарощування пропозиції, створення нового турпродукту, є основою як інтенсивного, так і

екстенсивного розвитку туризму шляхом залучення до туристичної діяльності нових територій задля інтенсифікації внутрішнього та іноземного туризму.

Структура туристичних ресурсів достатньо добре розроблена і представлена в літературі, наприклад праці Ананьєва М.А., Бейдика О.О., Гезгали Я, Зачиняєва Н.П., Квартальнова В.О., Крачила М.П., Любіцевої О.О., Мироненка М.С., Пірожника І.І., Поповича С.І., Твердохлебова І.Т., Фальковича Н.С. та багатьох інших. Різноманітність туристичних ресурсів викликає необхідність їх класифікації. До класифікації туристичних ресурсів можна застосувати такі підходи: 1) сутнісний (за предметною сутністю ресурсу); 2) діяльнісний (за характером використання в туризмі); 3) атрактивний (за мірою та формою залучення до туристичної діяльності); 4) ціннісний (оснований на унікальності даного ресурсу); 5) функціональний (оснований на неповторності туристичних умов і ресурсів в поєднанні з комплексністю їх використання); 6) еколого-економічний (за споживчою вартістю ресурсу).

1) Згідно предметно-сутнісного підходу туристичні ресурси поділяються на: а) природно-рекреаційні (клімат та розподіл його складових протягом року, узбережжя морів та океанів) інфраструктурні, представлені територією, яка сама є ресурсом (її протяжність, конфігурація, географічне положення), населенням з його традиційною етнічною культурою (одяг, їжа та напої, житло, промисли та ремесла, традиційні прийоми господарювання, вірування, побутові звички та традиції, свята та обряди, завдяки яким можна ознайомитись з фольклором, піснями, танцями населення даної країни тощо), втіленою як в традиційну, так і в сучасну систему господарювання, яка забезпечує функціонування туристичної галузі в складі суспільно-географічного комплексу території шляхом розвитку виробничої та соціальної інфраструктури, наприклад, цілеспрямовано створюючи місця відпочинку як спеціалізовані територіальні рекреаційні комплекси (ТРК).

2) Діяльнісний підхід дозволяє класифікувати ресурси за соціально-економічною сутністю, вартісними та трудовими ознаками на: а) туристичні блага, наявність яких об'єктивна і практично не залежить від людської діяльності. Це природно-рекреаційний потенціал території, представлений сприятливим для відпочинку в будь-яку пору року кліматом, мальовничими краєвидами, іншими природно-географічними умовами; б) туристичні ресурси, які включають об'єкти, створені людиною (пам'ятки історії, культури, архі-

тектури, музеї тощо) та об'єкти, до яких докладається людська праця з метою підтримки їх атрактивних якостей (пляжі, національні парки тощо); в) туристична інфраструктура, представлена підприємствами розміщення, харчування, транспорту, екскурсійного обслуговування та проведення дозвілля. Перші дві групи обумовлюють абсолютні переваги певних територій в розвитку туризму і становлять мотиваційну основу для здійснення подорожі, а третя група сприяє комфортності подорожування, створюючи умови споживання турпродукту. За рівнем розвитку туристичної інфраструктури, що характеризує розвиток пропозиції на туристичному ринку, ступенем її концентрації можна робити опосередкований висновок про цінність даної території для туристів. В той же час слід мати на увазі, що надмірна експлуатація туристичних цінностей призводить до їх деградації і негативно впливає на попит. Тому необхідним елементом туристичної діяльності є визначення граничних навантажень на туристичні об'єкти певного класу і неухильне їх дотримання в практиці експлуатації. Вже зараз в ряді країн існують обмеження на відвідування національних парків, окремих об'єктів природи та історико-культурних пам'яток.

3) За атрактивністю в туристичну діяльність можна виділити: а) об'єкти показу або атрактивні об'єкти, які включають до складу турпродукту і використовують як елементи програмного забезпечення турів; б) об'єкти дозвілля, які можуть становити як програмне забезпечення, так і входити до складу додаткових послуг, що надаються в місцях відпочинку.

4) Відповідно до ціннісного підходу розрізняють світову культурну і природну спадщину та національне культурно-історичне і природне надбання. Поняття культурної і природної спадщини формувалося протягом другої половини ХХ ст. і оформилось прийняттям у 1972 р. Конвенції ЮНЕСКО про охорону всесвітньої культурної і природної спадщини. В якості культурної спадщини Конвенцією визначені пам'ятки історії та художньої творчості, їх ансамблі та пам'ятні місця, які мають видатну універсальну цінність з точки зору культури, науки та естетики. До природної спадщини належать пам'ятки природи (геологічні, фізико-географічні і біологічні об'єкти) та території, що є ареалами поширення видів тварин і рослин, які знаходяться під загрозою знищення, що мають видатну універсальну цінність з точки зору науки, охорони довкілля чи природної естетики. Таке розширене трактування культурної і природної спадщини людства ґрунтується

на розумінні цілісності, взаємозв'язку природних і культурних компонентів у розвитку людської цивілізації, на зростаючій в умовах глобалізації пріоритетності загальнолюдських цінностей. Саме тому спадщина визначається як «інтегральний чинник формування і розвитку етносів, матеріалізований в об'єктах та явищах природи і культури, що знаходить свій прояв у георозмаїтті.

Рекреаційні ресурси – природні й антропогенні геосистеми, тіла та явища природи, які мають комфортні властивості і споживчу вартість для рекреаційної діяльності і можуть бути використані з метою відпочинку та оздоровлення людей у певний час та за допомогою існуючих технологій і матеріальних можливостей.

Усі рекреаційні ресурси за ступенем впливу на формування та розвиток рекреаційної діяльності на певній території можна розділити на такі групи:

1) ресурси, функціонально необхідні для конкретних видів відпочинку;

2) ресурси, що впливають на процес відпочинку та його ефективність;

3) ресурси, що впливають на можливість рекреаційного будівництва та функціонування інфраструктури.

В Україні значну частину природного потенціалу складають: рекреаційні ландшафти (лісові, приморські, гірські), оздоровчі ресурси (мінеральні води та лікувальні грязі), природно-заповідні об'єкти (національні природні та регіональні ландшафтні парки, біосферні заповідники, парки-пам'ятки садово-паркового мистецтва тощо), території історико-культурного призначення (пам'ятки архітектури та містобудування, історико-архітектурні заповідники та ін.).

Тема 6. Якість рекреаційних послуг

Поняття й визначення «якості послуги». Вимоги до якості рекреаційних послуг. Характеристика складових якості рекреаційних послуг. Принципи управління якістю. Модель якості обслуговування. Модель управління якістю Ф.Котлера «Пять «М». Модель Е.Демінга «Петля якості». Система управління якістю рекреаційних послуг. Концепція тотального управління якістю. Проектування якості рекреаційних послуг.

Рекомендована література: 2,4,5,7,11,14,17,21,25

Існують різні підходи до тлумачення поняття «якість послуги». Найбільш прийнятним є визначення, дане в стандарті ІСО 8402-94 «Управління якістю та забезпечення якості. Словник»:

Якість послуги - це сукупність характеристик послуги, які надають їй здатність задовольняти обумовлені чи пропоновані потреби.

У стандарті ІСО 8402-94 також прийнятий термін «якість обслуговування», яка розглядається як сукупність характеристик процесу і умов обслуговування, що забезпечують задоволення встановлених або передбачуваних потреб споживача.

До найважливіших характеристик послуги, згідно зі стандартом, що забезпечує її здатність задовольняти певні потреби, відносяться:

- надійність;
- запобігливість;
- довірчість;
- доступність;
- комунікативність;
- уважне ставлення.

При розгляді якості послуг часто вживаються нестандартизовані визначення: - «відповідає – не відповідає вимогам», - «вище рівня – нижче», - «добре – погано», - «задовольняє потреби – не задовольняє». Широке поширення нестандартизованих термінів, щодо якості послуг, цілком виправдано, оскільки дозволяє показати всю багатогранність якісних характеристик в діяльності підприємств рекреаційної галузі. При розгляді поняття «якість» у центрі уваги знаходиться особистість споживача. При оцінці якості рекреаційної послуги споживач порівнює те, що йому надали, з тим, що він бажав отримати. Отже, очікувана рекреаційна послуга повинна являти собою очікувану якість і може співвідноситися з бажаннями і індивідуальними нормами споживачів, з об'єктивними уявленнями про очікувану якість або іншим стандартам порівняння. Оцінка послуги залежить від досвіду роботи рекреаційного підприємства, від знання послуги, ринкової комунікації, особистих бажань споживачів і іміджу виробника рекреаційних послуг.

Існує триєдине поняття якості, об'єднуюче наступні частини: а) базова якість; б) необхідна якість; в) бажана якість.

Базова (основна) якість - це сукупність тих властивостей послуги, наявність яких споживач вважає обов'язковим, само собою зрозумілим. Забезпечення базових якостей рекреаційних послуг може вимагати постійних зусиль і витрат ресурсів підприємства. Разом з тим

виробник рекреаційних послуг повинен завжди мати на увазі, що базові показники якості не визначають цінності послуги в очах споживача. З іншого боку, їх відсутність може спричинити за собою негативну реакцію споживача (клієнта).

Виробник рекреаційних послуг сильно ризикує своїм іміджем і подальшим бізнесом, якщо він не приділяє належної уваги базовій якості послуги.

Необхідна (очікувана) якість - це сукупність технічних і функціональних характеристик послуги. Вони показують, наскільки послуга відповідає тому, що було заплановано виробником. Саме необхідні властивості рекреаційної послуги зазвичай рекламуються і гарантуються виробником.

Бажану якість представляє для споживача рекреаційних послуг несподівані цінності пропонованої йому послуги, про наявність яких він міг тільки мріяти, не припускаючи можливості їх реалізації. Особливість бажаних показників якості полягає в тому, що споживач не повинен вигадувати їх сам. Він, як правило, не вимагає їх, але високо оцінює їх наявність у пропонованій йому рекреаційної послугі.

Якщо рекреаційні послуги виконані в повній відповідності до вимог, то вони можуть різко збільшити задоволеність споживача, максимально розширюючи сектор ринку для рекреаційного підприємства. З точки зору задоволення потреб клієнтів особливий інтерес представляє запропонована американськими вченими Кедоттом і Тердженом типологія елементів обслуговування. В результаті вивчення потреб, що надають вплив на прийняття рішення клієнтів про придбання послуг, цими вченими було виділено чотири групи елементів обслуговування: а) критичні; б) нейтральні; в) які приносять задоволення; г) які розчаровують. Задоволення визначається не тільки якістю. Задоволення - це результат аналізу і користі, а саме порівняння якості і ціни. Дуже часто відбувається, особливо в рекреаційній сфері, що споживач залишається незадоволеним, незважаючи на те, що вважає якість високою. При цьому причина невдоволення - ціна.

У сфері рекреаційних послуг аналіз споживачем співвідношення «якість-ціна-результативність» відбувається постійно. Це дає підставу говорити про необхідність використання в управлінні якістю послуг такого поняття, як «якість ціни».

Поняття «якість послуги» також можна розглядати як комплекс, що складається з наступних частин:

- якість потенціалу (технічної якості);
- якість процесу (функціональної якості);
- якість культури (соціальної якості).

Якість потенціалу, або технічна якість, складається з критеріїв, що відносяться до виробничого стану рекреаційних підприємств.

Функціональна якість - це якість процесу надання рекреаційних послуг, коли відбувається безпосередня взаємодія з персоналом.

Соціальна якість - це якість культури, яка формується поведінкою і позицією співробітників рекреаційних підприємств по відношенню до гостей. Кожна складова комплексного обслуговування рекреаційних підприємств являє собою певну послугу (рекреаційну, харчування, розміщення, відпочинок), надання якої здійснюється за певною технологією. Під технологією обслуговування слід розуміти сукупність процесів надання послуг, виконаних певним методом і в певній послідовності. Якість надання послуг в рекреаційній галузі слід розглядати з точки зору якості технології обслуговування. У відповідності до цього, під рекреаційними послугами слід розуміти доцільну діяльність рекреаційних підприємств, результат якої має корисний ефект, що задовольняє рекреаційні (а саме: рекреаційні послуги, послуги харчування, розміщення, транспортні і відпочинок) потреби споживачів. Отже, підвищення якості наданих рекреаційних послуг базується на вдосконаленні технології обслуговування, рівня майстерності та ефективності управління цими процесами в рамках системи якості (СЯ). Ґрунтуючись на задачах підвищення якості рекреаційного обслуговування і діючих принципах її організації і планування надається визначення, згідно з яким управлінням якості рекреаційного обслуговування називається встановлення, забезпечення і підтримка необхідного рівня якості обслуговування споживачів рекреаційних послуг при розробці, плануванні рекреаційного продукту (послуги), реалізації та споживанні його програм, які здійснюються шляхом систематичного контролю якості і цілеспрямованого впливу на нього.

Тема 7. Правове забезпечення діяльності у сфері рекреаційних послуг

Правове забезпечення діяльності у сфері рекреаційних послуг. Державне та муніципальне регулювання рекреаційної сфери. Нормативні

вимоги до підприємств, які надають рекреаційні послуги. Застосування нормативно-правової бази з метою організації якісних рекреаційних послуг.

Рекомендована література:1,3,7,9,11,14,17,21

В даний час формування та розвиток ринку рекреаційних послуг здійснюється шляхом державного та регіонального регулювання. Перспективним напрямком, який з часом повинен домінувати, є саморозвиток і саморегулювання підприємницьких структур. Основними елементами державного регулювання ринку рекреаційних послуг є:

- правове та адміністративне регулювання через законодавчі та нормативні акти, стандарти, ліцензії, галузеві норми та нормативи, орієнтовані на параметри світового ринку рекреаційних послуг; - державне програмування та планування;

- фінансово-податкове, грошово-кредитне регулювання, регулювання цін і тарифів, інвестиційна політика, соціальна, екологічна, антимонopolьна політика.

Елементи саморозвитку та саморегулювання (маркетинг, бізнес-планування, інвестиційна діяльність, оцінка ризиків, приватизація і роздержавлення, використання сучасних методів менеджменту) покликані реалізувати основні цілі рекреаційного підприємства – забезпечення прибуткової діяльності, самофінансування виробництва і реалізації високоякісних послуг. Можливості саморозвитку та саморегулювання в умовах перехідної економіки досить обмежені і для ефективного розвитку ринку рекреаційних послуг, при тенденції до регіоналізації управління, основні функції регулювання ринку рекреаційних послуг зосереджуються на рівні регіональних державних органів управління та місцевого самоврядування при значному впливові загальнодержавного регулювання.

Серед документів, які регламентують діяльність у сфері організації рекреаційних послуг, варто зазначити такі як постанови Верховної Ради України:

- «Про впорядкування управління природними, біосферними заповідниками та національними природними парками»,

- «Про впорядкування управління заповідниками та національними природними парками»,

- «Про Програму перспективного розвитку заповідної справи в Україні»,

- «Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки»,

- «Про підсумки парламентських слухань про стан та перспективи розвитку туризму в Україні»,

- «Про інформацію Кабінету міністрів України про здійснення державної політики щодо виконання законів України «Про природно-заповідний фонд України»,

- «Про інформування громадськості з питань, що стосуються до-вкілля».

- «Про деякі заходи щодо розвитку туристичної та курортно-рекреаційної сфер України», Виконавчою владою України затверджено низку постанов, які стосуються питань регулювання сферою туризму. Серед них такі як:

- «Про внесення змін до переліку населених пунктів, віднесених до курортних»,

- «Про затвердження Концепції охорони та відтворення навколишнього природного середовища Азовського і Чорного морів»,

- «Про організацію системи оперативного контролю за зсувоне-безпечними ділянками з використанням новітніх технологій»,

- «Про затвердження Порядку створення і ведення Державного кадастру природних територій курортів»,

- «Про затвердження Порядку надання органам із сертифікації повноважень на проведення робіт з підтвердження відповідності у законодавчо регульованій сфері»,

- «Про затвердження Державної програми розвитку туризму»,

- «Про затвердження Порядку організації виїзду дітей за кордон на відпочинок та оздоровлення»

- «Про затвердження Положення про Державну службу туризму і курортів»

В Україні для рекреаційної діяльності характерне зниження обсягів виробництва загальнодоступних рекреаційних послуг, регулярне підвищення їх вартості, втрата рекреаційної цінності об'єктів навколишнього середовища, використання природних рекреаційних ресурсів з іншою господарською метою. Це з урахуванням значного рекреаційного потенціалу нашої країни вказує на необхідність зміни концептуальних підходів до даного виду господарювання. В даний час формування та розвиток ринку рекреаційних послуг здійснюєть-

ся шляхом державного та регіонального регулювання. Перспективним напрямком, який з часом повинен домінувати, є саморозвиток і саморегулювання підприємницьких структур. Основними елементами державного регулювання ринку рекреаційних послуг є: правове та адміністративне регулювання через законодавчі та нормативні акти, стандарти, ліцензії, галузеві норми та нормативи, орієнтовані на параметри світового ринку рекреаційних послуг; державне програмування та планування; фінансово-податкове, грошово-кредитне регулювання, регулювання цін і тарифів, інвестиційна політика, соціальна, екологічна, антимонопольна політика.

Елементи саморозвитку та саморегулювання (маркетинг, бізнес-планування, інвестиційна діяльність, оцінка ризиків, приватизація і роздержавлення, використання сучасних методів менеджменту) покликані реалізувати основні цілі рекреаційного підприємства – забезпечення прибуткової діяльності, самофінансування виробництва і реалізації високоякісних послуг. Можливості саморозвитку та саморегулювання в умовах перехідної економіки досить обмежені і для ефективного розвитку ринку рекреаційних послуг, при тенденції до регіоналізації управління, основні функції регулювання ринку рекреаційних послуг зосереджуються на рівні регіональних державних органів управління та місцевого самоврядування при значному впливові загальнодержавного регулювання. Завдання сучасних регіональних управлінських систем – забезпечення оптимальних умов ефективної діяльності окремих елементів та рекреаційного ринку в цілому. Основними напрямками регулювання є рекреаційне природокористування (вивчення медико-географічного стану району відпочинку, ступеня відповідності природного комплексу екологічним, санітарно-гігієнічним нормативам життєдіяльності відпочиваючих); завантаженість закладів розміщення, громадського харчування, туристичного транспорту та ін.; комплектування рекреаційних установ кваліфікованими працівниками; робота закладів, які забезпечують спеціальними і побутовими послугами рекреантів; дотримання вимог проживання на рекреаційних територіях.

Модуль 2. Різновиди рекреаційних послуг

Тема 8. Організація лікувально-профілактичних послуг

Загальна характеристика лікувально-профілактичних послуг, їх зміст. Функції лікувально-профілактичних закладів та їх взаємозв'язок. Організація лікувально-профілактичних рекреаційних послуг. Санаторно-курортні організації як інструмент надання лікувально-профілактичних послуг. Організаційно-економічна характеристика лікувального закладу поняття «курорт». Види курортів. Курорти України
Рекомендована література: 4,6,8,12,17,22,26

Проблеми збереження і зміцнення здоров'я населення України складають одну з найважливіших внутрішніх функцій держави, є однією з пріоритетних складових її соціальної політики та основою національної безпеки. Однією з основних галузей охорони здоров'я є лікувально-профілактична справа, в якій задіяна більша частина медичних працівників. На забезпечення її функціонування виділяються значні кошти з асигнувань, передбачених на охорону здоров'я загалом. Лікувально-профілактична допомога - це комплекс заходів, спрямованих на запобігання захворюванням, ранню діагностику, медичну допомогу особам з гострими та хронічними захворюваннями, на реабілітацію хворих та інвалідів з метою продовження їх активного довголіття. Лікувально-оздоровча рекреаційна діяльність базується на комплексі природних компонентів, елементів і явищ, які виступають як природні чинники рекреації. Під природними лікувальними ресурсами або факторами слід розуміти певні елементи навколишнього природного середовища, які за своїми природними властивостями здатні здійснювати лікувально-оздоровчий вплив на фізіологічний та психологічний стан організму людини, поновлюючи його життєві сили. До них належать: мінеральні та термальні води, лікувальні грязі, озокерит, ропа лиманів та озер, морська вода, природні об'єкти і комплекси із сприятливими для лікування кліматичними умовами, придатні для використання з метою лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань.

Лікувальні рекреаційні ресурси включають природні компоненти, які при використанні сприяють лікуванню різних захворювань і надають благодійне вплив на організм людини. Курортно-рекреаційні ресурси - сукупність природно-кліматичних факторів і штучно створеної інфраструктури, призначеної для лікувально-оздоровчих

та рекреаційних заходів, які визначають можливість та перспективи розвитку в різних регіонах курортних комплексів, необхідних для рекреації та зміцнення здоров'я населення. Курортно-рекреаційні ресурси забезпечують санаторно-оздоровчу та рекреаційну діяльність за рахунок використання сукупності природно-кліматичних факторів, інфраструктури та кадрового потенціалу. Зазначені ресурси можуть бути використані для організації відпочинку, оздоровлення, лікування певного контингенту людей у фіксований час за допомогою існуючої технології та наявних матеріальних можливостей.

Для використання природних умов і ресурсів їх необхідно оцінити. Існує три основних типи оцінки природних ресурсів:

- медико-біологічний,
- психолого-естетичний,
- технологічний.

Медико-біологічна оцінка природних ресурсів відображає оцінку впливу на організм людини природних лікувальних ресурсів у поєднанні з фізіотерапевтичними і медикаментозними методами, причому природним ресурсам відводиться головна роль.

До них відносяться:

- біоклімат;
- ландшафти;
- гідромінеральні ресурси (мінеральні води та лікувальні грязі).

Одним з завдань органів охорони здоров'я є раціональне і ефективне використання основних фондів охорони здоров'я і всього великого потенціалу медичної науки. У вирішенні цього завдання важливу роль відіграє можливість курортного лікування, широке застосування фізичних факторів, які використовуються для профілактики, лікування і медичної реабілітації різних категорій хворих. Все це визначає велику актуальність подальшого розвитку санаторно-курортної допомоги. Природні фізичні фактори дуже впливають на функціональні системи і компенсаторні процеси в організмі людини і повинні широко використовуватись в санаторно-курортних і лікувально-профілактичних закладах (одночасно з медикаментозною терапією або самостійно). Лікувально-профілактичні послуги - це вид діяльності, своєрідна медична допомога, яка включає комплекс заходів, спрямованих на оздоровлення та лікування пацієнтів у стані, що на момент її надання загрожує життю, здоров'ю і працездатності, їх здійснюють професійно підготовлені працівники, які мають на це право.

Медична допомога – це система лікувальних та профілактичних заходів, які усувають або обмежують несприятливий вплив подразників, оберігають психіку хворого, позитивно впливають на весь організм і сприяють швидкому одужанню. Медична послуга належить до фактичних послуг і включає в себе застосування спеціальних медичних заходів стосовно здоров'я, поліпшення чи підтримання стану якого є головною метою надання послуг. При розширеному трактуванні поняття медичної допомоги нею можна вважати застосування однією особою медичних знань і навичок, спрямоване на реалізацію іншою особою власних прав та інтересів, що потребують втручання в її організм. В такому випадку навіть косметологічна послуга, вилучення органа у донора або здійснення операції штучного переривання вагітності за соціальними показниками будуть вважатися медичною допомогою. Необхідно розмежовувати медичну допомогу з медичним втручанням. Під медичним втручанням розуміється будь-який профілактичний, діагностичний, лікувальний або інший вплив (фізичний, хімічний, біологічний чи психічний) на організм людини, який спричиняє чи може спричинити зміни в цьому організмі.

Безоплатної медичної допомоги, що надається державними та комунальними закладами охорони здоров'я:

а) швидка та невідкладна - на догоспітальному етапі станціями (відділеннями) швидкої медичної допомоги, пунктами невідкладної медичної допомоги у стані, що загрожує життю людини;

б) амбулаторно-поліклінічна;

в) стаціонарна - у разі гострого захворювання та в невідкладних випадках, коли потрібне інтенсивне лікування, цілодобовий медичний нагляд та госпіталізація, в тому числі за епідемічними показаннями, дітям, вагітним та породіллям, хворим за направленнями медико-соціальних експертних комісій, лікарсько-консультативних комісій;

г) невідкладна стоматологічна допомога (у повному обсязі - дітям, інвалідам, пенсіонерам, студентам, вагітним, жінкам, які мають дітей до 3 років);

д) долікарська медична допомога сільським жителям;

е) санаторно-курортна допомога інвалідам і хворим у спеціалізованих та дитячих санаторіях;

є) утримання дітей у будинках дитини.

Медична допомога охоплює надання ряду послуг, безпосередньо пов'язаних з лікуванням хворих та профілактикою захворювань, зо-

крема профілактичні медичні огляди з винесенням висновку про стан здоров'я на прохання громадян; зубне, вушне, очне протезування дорослого населення; надання всіх видів медичної та лікувально-профілактичної допомоги (крім першої невідкладної) особам, обслуговування яких не передбачено даним закладом; надання додаткової медичної інформації на прохання громадян (довідки, виписки з історії хвороби) та інші.

У даний час розрізняють такі види лікувально-профілактичної допомоги:

- первинна лікувально-профілактична допомога;
- вторинна лікувально-профілактична допомога;
- третинна лікувально-профілактична допомога.

Первинна лікувально-профілактична допомога є основною частиною медико-санітарної допомоги населенню і передбачає консультацію лікаря, просту діагностику і лікування основних найпоширеніших захворювань, травм та отруєнь, профілактичні заходи, направлення пацієнта для подання спеціалізованої і високоспеціалізованої допомоги. Первинна лікувально-профілактична допомога надається переважно за територіальною ознакою сімейними лікарями або іншими лікарями загальної практики. Вторинна (спеціалізована) лікувально-профілактична допомога надається лікарями, які мають відповідну спеціалізацію і можуть забезпечити більш кваліфіковане консультування, діагностику, профілактику і лікування, ніж лікарі загальної практики. Третинна (високоспеціалізована) лікувально-профілактична допомога надається лікарем або групою лікарів, які мають відповідну підготовку у галузі складних для діагностики і лікування захворювань, у разі лікування хвороб, що потребують спеціальних методів діагностики та лікування, а також з метою встановлення діагнозу і проведення лікування захворювань, що рідко зустрічаються (ст. 35 Основ законодавства України про охорону здоров'я).

Останнім часом ринок лікувально-оздоровчого туризму зазнає зміни. Традиційні курорти стають все більш поліфункціональними оздоровчими центрами, розрахованими на широке коло споживачів. У світі зростає кількість людей, які хочуть підтримувати гарну фізичну форму, і потребують відбудовних антистресових програм. В основному це люди середнього віку, не байдужі до активного фізичного відпочинку

Тема 9. Організація спортивно-оздоровчих послуг

Сутність спортивно-оздоровчих послуг та їх значення й місце в системі рекреаційних послуг. Поняття та складові спортивно-оздоровчих послуг. Основні напрями, особливості та види спортивно-оздоровчих рекреаційних послуг у межах територій та об'єктів ПЗФ. Принципи побудови організації спортивно-оздоровчих рекреаційних послуг. Критерії оцінки організації спортивно-оздоровчих послуг.

Рекомендована література: 1,4,8,10,12,15,18,24

Рекреаційна діяльність людини повинна розглядатися як будь-яка діяльність, що має відношення до організації відпочинку, туризму, фізкультури і спорту, оскільки є невід'ємною від соціальної, духовної і трудової діяльності його життя. Спортивно-оздоровчий туризм за своєю сутністю не є сферою послуг, а це досить самостійна і соціально-орієнтована сфера і спосіб життя значного кола суспільства, для якої самодіяльний туризм служить ефективним засобом фізичного оздоровлення, морального розвитку і самовдосконалення людини, виховання дбайливого ставлення до природи і культурній спадщині, взаєморозуміння та взаємоповаги між народами та націями. Створення умов для того, що б українці могли активно проводити своє дозвілля, у тому числі використовувати ресурси масового спорту та фізичної культури, є ключовим напрямком діяльності органів влади всіх рівнів у вирішенні завдання формування здорового способу життя населення. При цьому у визначенні пріоритетів спортивної політики важливий облік потреб, мотивів, інтересів, які лежать в основі спортивнодозвіллевої діяльності людини. Важливий також аналіз бар'єрів доступності спортивних та фізкультурно-оздоровчих послуг для різних груп населення, в тому числі і соціокультурних, психологічних бар'єрів і реалізація комплексних заходів, що дозволяють їх мінімізувати. Поява загальнодоступного або масового спорту стало результатом процесу демократизації, який раніше зародившись у сфері політики, у ХХ ст. поширився на інші сфери суспільного життя, в тому числі і спорт. Реалізуючи оздоровчі, рекреаційні та освітньо-виховні, комунікативні функції, масовий спорт є найважливішим засобом розвитку людського потенціалу суспільства. У розумінні суспільствознавців він конструюється сукупністю видів діяльності, що реалізуються з власної волі людиною, результатом яких є ефекти релаксації, отримання задоволення, моральне, психологічне і фізичне відновлення і розвиток індивіда. У концепціях вільного часу і дозвілля,

що розробляються вітчизняними вченими, як правило, вказується на змістовну корисність тієї діяльності, якою заповнено цей час. Але реальна ситуація набагато складніша і наявність вільного часу розглядають лише як потенційну можливість для розвитку і самореалізації індивіда. Він може бути витрачений на заняття спортом або задоволення культурних запитів, або на пасивний відпочинок. Дозвілля може бути заповнений і асоціальними практиками. У цьому плані, об'єднуючи дітей та молодь в спортивні організації, клуби, спорт виступає одним з інститутів соціального контролю в дозвільній сфері. Якими заняттями заповнити свій вільний час людина вирішує самостійно, при цьому, як в самому процесі діяльності, так і в її результаті укладена певна значимість для нього. Що стосується мотивів, що лежать в основі вибору активного спортивно орієнтованого дозвілля, то вони, то вони можуть носити поліфункціональний характер. Заняття спортом визначаються й іншими мотиваційними установками, і перш за все, мотивом самоствердження. При цьому, здоров'я і фізична форма розглядаються інструментально: як спосіб вирішення особистих, професійних проблем і підвищення іміджевих характеристик. При домінуванні установок на збереження та підтримання здоров'я у сфері спортивного дозвілля можуть бути задоволені різні потреби. При цьому характер мотиваційних установок залежить від вікових характеристик.

Тема 10. Організація пізнавально-культурних рекреаційних послуг

Загальна характеристика пізнавально-культурних рекреаційних послуг. Основні вимоги до якості пізнавально-культурних рекреаційних послуг. Соціально-психологічні фактори пізнавально-культурних рекреаційних послуг: демографічні особливості груп і індивідів; національні традиції; ідеологічні і релігійні погляди; середовище виховання і проживання; загальний культурний і освітній рівень. Культурно-пізнавальний туризм. Визначення об'єктів культурної спадщини. Екскурсія як різновид пізнавально-культурних рекреаційних послуг. Визначення, функції і ознаки екскурсії. Класифікація екскурсій. Значення елементів культури в формуванні туристської зацікавленості. Організація інформаційно-рекламної діяльності у сфері надання рекреаційних послуг. Організація видовищно-розважальних послуг, їх соціально-просторова модель.

Рекомендована література:1,7,9,19,21,27

Серед культурно-пізнавальних об'єктів провідна роль належить пам'яткам історії та культури, які відрізняються найбільшою привабливістю і на цій основі служать головним засобом задоволення потреб пізнавально-культурної рекреації.

До культурно-історичних передумов рекреаційної галузі можна віднести й інші об'єкти, пов'язані з історією, культурою та сучасною діяльністю людей: оригінальні підприємства промисловості, сільського господарства, транспорту, театри, наукові та освітні установи, спортивні споруди, ботанічні сади, зоопарки, етнографічні та фольклорні пам'ятки, кустарні промисли, народні звичаї, святкові обряди і т.д.

Всі об'єкти, що використовуються в пізнавально-культурній рекреації, поділяються на дві групи: - рухомі, - нерухомі. Пам'ятники історії і культури як елемент культурно-пізнавальних рекреаційних послуг є сукупністю пам'ятників культурної архітектури, пам'ятників світської архітектури, археологічних пам'ятників, етнографічних пам'ятників, народних промислів. *Пам'ятники культурної архітектури.* Пам'ятники культурної архітектури - найбільш древні, що дійшли до нашого часу. Це церкви і монастирі різних конфесій: православні храми, католицькі собори, лютеранські кірхи, єврейські синагоги, буддистські пагоди, мусульманські мечеті. В період відродження релігійності, паломництва стають дуже актуальними. Подорожі до культурних комплексів можуть здійснюватися різними групами з різними цілями. Розрізняють декілька форм таких подорожей: екскурсійні поїздки, релігійний тур, паломництво. Екскурсійні поїздки - знайомство з монастирями як об'єктами культури, з їх художніми достоїнствами.

Релігійний тур - екскурсія віруючих людей, які відвідують святі місця, поклоняються місцевим святам, можуть брати участь у богослужіннях. При цьому екскурсантів знайомлять з історією монастиря, зі священнослужителями, що прославили обитель своїми діяннями, з архітектурою та іншими художніми достоїнствами даного культурного комплексу.

Паломництво - подорож віруючих до святих місць, викликане уявленням про те, що в таких місцях молитва більш дієва. Релігійні люди, здійснюючи паломництво в святі місця, перебувають там кілька днів, протягом яких живуть у монастирі, де поклоняються святам мощам, здійснюють разом з монахами богослужіння, при цьому вони харчуються в монастирській трапезній, допомагають монахам у роботах по господарству або будівництву.

Пам'ятники світської архітектури. Пам'ятники світської архітектури включають в себе міську забудову - громадянську і промислову, а також замські палацово-паркові ансамблі. З найбільш древніх споруд до наших днів збереглися кремлі і боярські палати.

Міська архітектура зазвичай представлена палацовими спорудами, будівлями адміністративного призначення, будівлями театрів, бібліотек, університетів і лікарень, які часто будувалися на кошти меценатів за проектами знаменитих зодчих. У великих туркомплексах є відповідна матеріальна база та пропонуються умови для катань на яхтах і моторних човнах, катання на конях, на санях, снігоходах, на вітрильниках, на повітряних кулях і т. д. Для інших же заходів типу «снігові фортеці та їх штурм», снігова скульптура, футбол на снігу (принаймні, мініфутбол), не потрібно нічого, крім снігу і гарного організатора.

Спортивно-розважальні послуги іноді відносять до анімаційним послуг. До спортивно-цікавих виду послуг відносять боулінг, кегельбан, більярд, спортивно-цікаві ігри, шахи, шашки.

Зали для надання спортивно цікавих послуг зазвичай комбінуються з барами, танцювальними залами, диско-клубами. Тому іноді ці послуги відносять до анімаційним.

До спортивно-оздоровчих послуг відносяться послуги оздоровчої галузі. Основні структурні підрозділи оздоровчої галузі: - клуби (центри) здоров'я (фітнес, шейпінг, аеробіка, каланетика, йога, SPA, велнес та ін.), - фізкультурно-оздоровчі центри, - спортивно-оздоровчі центри, - рекреаційно-оздоровчі центри, - оздоровчі центри, - туристичні бази, - курортні готелі, - санаторії, - санаторії-профілакторії, - пансіонати, - будинки відпочинку, - дитячі і молодіжні оздоровчі табори, - косметичні центри та салони, - банні комплекси та ін.

У перші роки розвитку оздоровчого руху в країні почали створюватися клуби аеробіки, шейпінгу та фітнесу з досить простими програмами, основою яких є фізичне тренування. В даний час вони розвинулися в десятки варіантів програм, є окремими видами фізичних вправ принципово не змінюють суть базових технологій. Недоліками більшості існуючих клубів здоров'я є їх низький оздоровчо-технологічний рівень, спортивно-фізкультурна однобокість, відсутність комплексу рекреаційних та оздоровчих послуг, орієнтація на контингент молодих людей і неможливість отримання оздоровчих послуг дітьми та літніми людьми, а також відсутність організації сімейної клубної роботи.

Те, що в даний час називається клубом по суті своїй клубом не є, оскільки відсутня клубна форма організації як такої: - членство, - єдність ідеології і культури якості життя і здоров'я, - просвіта і освіта, - благодійність та ін.

Слідом за першою хвилею клубного руху створювалися клуби SPA, велнес, каланетики та ін. знову ж по суті своїй мало відрізняються від клубів фізкультурної орієнтації і використовують все ту ж спортивнофізкультурну ідеологію.

До нової клубної ідеології відносяться SPA і велнес, які орієнтовані на відпочинок і психофізичне оздоровлення різних вікових категорій людей, але також використовують у своїй практиці досить простий, мало персоналізований набір рекреаційних та оздоровчих технологій. Найбільшими розробками в галузі оздоровлення є створення теорії індивідуального і суспільного здоров'я, кібернетичної моделі життєдіяльності та управління здоров'ям людини, програми тестування і моніторингу психофізичного здоров'я та якості життя, персонального коду життя людини і технології розробки, реалізації та корекції персональних оздоровчих програм.

Головною ідеєю збереження, зміцнення здоров'я та профілактики захворювань є розробка фахівцем по здоров'ю (персональним тренером) кожній людині (дітям, молодим, дорослим і літнім людям) персональної оздоровчої програми, яка включає сім основних технологічних напрямків: 1. Натуральне здоров'я і альтернативне харчування (підтримання енергетичного балансу організму); 2. Очищення; 3. Фізична активність і тренування, що включає в себе всі можливі технології масового спорту та фізичної культури; 4. Рекреація (відпочинок, розвага, відновлення); 5. Здорова середа життєдіяльності; 6. Режим праці та відпочинку; 7. Психічне оздоровлення.

До промислової архітектури відносяться будівлі фабрик і заводів, рудники, каменоломні та інші споруди. Заміська архітектура представлена садибами і палацово-парковими ансамблями. Археологічні пам'ятки. До археологічних пам'яток відносять селища, кургани, наскальні малюнки, земляні вали, древні каменоломні, рудники, а також останки древніх цивілізацій і розкопки самих ранніх періодів. Археологічні пам'ятки представляють інтерес для фахівців - істориків і археологів.

Етнографічні пам'ятники. Етнографічна спадщина представлена двома видами. Це музейні експозиції в краєзнавчих музеях, музеях народного побуту і дерев'яного зодчества, та існуючі поселення, що

зберегли особливості традиційних форм господарювання, культурного життя і обрядів, властивих даній місцевості. Музейні експозиції містять колекції народних костюмів, предметів селянського побуту і народної творчості, характерних для населення певних регіонів. Вони знайомлять туристів з історичним минулим.

Цікавий етнографічний матеріал представляють місця розселення малих народів. Там можна познайомитися зі своєрідною культурою, різноманітними формами жител, обрядами, традиціями.

Етнографічні пам'ятники відносять до культурної спадщини за наступними критеріями:

- унікальність і своєрідність етнокультурних і соціокультурних умов;
- компактне проживання нечисленних народів та стародавнього населення, де традиційні уклади, звичаї і форми природокористування збережені найбільш повно.

Народні промисли. Народні промисли історично належать до найдавніших видів мистецтва. Їх коріння лежить в селянському побуті, народних ремеслах. Деякі види художніх промислів зародилися в церковному мистецтві і в дворянській поміщицької культурі. У селянському побуті беруть свій початок ручне візерункове в'язання, ткацтво та вишивка. З сільськими ремеслами пов'язані ковальська справа, теслярська різьба по дереву, вибійка на тканинах, багато видів гончарної справи. Провідна роль у захисті культурної належить ЮНЕСКО. Особливої уваги заслуговують конвенції та рекомендації ЮНЕСКО з охорони культурної спадщини, які послужили основою для пріоритетного розвитку культурного туризму в усьому світі. Конвенція про охорону Всесвітньої культурної та природної спадщини була прийнята на XVII сесії Генеральної конференції ЮНЕСКО 16 листопада 1972 р. і вступила в силу 17 грудня 1975 Основна її мета - залучення сил світової спільноти для збереження унікальних об'єктів культури та природи.

Тема 11. Організація торгівельно-побутових послуг

Загальна характеристика торгівельно-побутових послуг та їх особливості. Різновиди торгівельно-побутових рекреаційних послуг. Організація надання торгівельно-побутових послуг. Готельні послуги як основний елемент побутових рекреаційних послуг. Індустрія гостинності і її складові. Модель організації торгівельно-побутових рекреаційних послуг.

Рекомендована література: 2,8,11,13,18,23

До торгівельно-побутових послуг відносяться послуги підприємств, що займаються наступними видами діяльності:

1. Роздрібна торгівля, яка обслуговує візитерів: - продаж специфічних туристських товарів, сувенірів і т.д.; - продаж інших товарів.

2. Громадське харчування.

3. Розміщення та проживання:

- готелі та інші місця колективного проживання (будинки відпочинку, пансіонати, літні дитячі табори); - ринкові послуги з проживання неформального сектора;

- послуги з проживання у власному другому будинку (дачі).

4. Транспорт і зв'язок:

- повітряний транспорт;

- залізничний транспорт;

- автомобільний транспорт (включаючи внутрішньоміської);

- водний транспорт; - послуги зв'язку; - інші послуги транспорту і зв'язку (прокат автомобілів і т.д.).

5. Туристські фірми:

- транспортні агентства;

- туристські агентства, формування пакетних турів (туроператори і турагенти); - екскурсійні послуги.

6. Страхування візитерів та інші послуги фінансового характеру.

7. Інші пов'язані з туризмом види діяльності (забезпечення безпеки, супровід, переклад, бізнес-послуги)

Ринок рекреаційних послуг як соціально-економічна структура, орієнтована на досягнення спільної мети діяльності, може бути представлений у вигляді синтезу галузей національної економіки, віднесених до трьох сфер. До першої сфери слід віднести туристські фірми - посередники, які здійснюють формування і реалізацію туристського продукту споживачам. До другої сфери відносяться транспортні підприємства, які обслуговують туристів і забезпечують просування туриста від постійного місця проживання до туристського району і назад. До третьої сфери відносяться підприємства «перебування» в подорожі - це комплекс підприємств розміщення (згідно з класифікацією до них відносяться готелі, будинки відпочинку, санаторії, кемпінги тощо), а також підприємства громадського харчування, видовищних послуг та ряд інших. Кожна з перелічених сфер має те чи інше відношення до кінцевої мети розвитку національного туристського комплексу. В межах сфери рекреації складується рекреаційне господарство

як сукупність підприємств, установ, організацій, що зайняті організацією, виробництвом і наданням платних рекреаційних послуг. Суб'єктами рекреаційної діяльності є учасники господарських відносин, що зайняті організацією, виробництвом і наданням рекреаційних послуг, реалізуючи свою господарську компетенцію, мають відокремлене майно, зокрема у вигляді рекреаційних соціально-побутових ресурсів і природних територій (ресурсів), інших природних об'єктів, котрі мають рекреаційне значення, несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством. Виділяють особливості суб'єктів рекреаційної діяльності:

- залежність їх створення, організаційної форми і умов діяльності від вибору рекреаційно-спрямованої діяльності;

- необхідність отримання документів з дозволом (ліцензії, сертифікату, патенту) на здійснення відповідної діяльності, порядок і умови отримання яких встановлені спеціально для рекреаторів;

- наявність спеціальних вимог до приміщень, обладнання, інших матеріально-технічних засобів, необхідних для організації, виробництва і надання рекреаційних послуг; використання як основного засобу природних рекреаційних територій і ресурсів або інших природних ресурсів. Готельний бізнес є складовою частиною величезного сегменту званого індустрією туризму і розваг. Сучасний готельний бізнес характеризується наявністю різних форм і видів підприємств розміщення, від розкішних готелів до мотелів і кемпінгів. Засобами розміщення туристів є будь-які об'єкти, які надають туристам епізодично або регулярно місце ночівлі. Всі засоби розміщення можна представити двома категоріями - колективними та індивідуальними. Готелі - це колективний засіб розміщення, що складається з певної кількості номерів, має єдине керівництво, яке представляє набір послуг (мінімум - заправку ліжок, прибирання номера та санвузла) і згруповане в класи і категорії відповідно до наданими послугами і обладнанням номерів. Основною функцією готельного підприємства є надання тимчасового житла клієнтам. Основні ознаки готелів : - наявність номерного фонду; - надання набору обов'язкових послуг (прибирання номерів та санвузлів, щоденна заправка ліжок, обслуговування в номерах); - наявність певного асортименту додаткових послуг. У готелях передбачені чотири основні групи послуг: - розміщення; - харчування, - дозвілля, - побутове обслуговування.

6.ПИТАННЯ ТА ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ ТА КОНТРОЛЮ ДОСЯГНУТИХ РЕЗУЛЬТАТІВ НАВЧАННЯ

Завдання для виконання практичних робіт

Завдання 1. На конкретному прикладі дослідити рекреаційну систему і показати її вплив на організацію рекреаційних послуг

На конкретному прикладі розробити планувальну організацію санаторно-курортного закладу враховуючи його лікувальний профіль

Дайте оцінку транспортної доступності Закарпаття, як рекреаційного об'єкту для різних груп потенційних споживачів рекреаційних послуг (які проживають в Україні, Словаччині, Німеччині,) за такими критеріями:

- § наявність прямого авіасполучення і залізничних маршрутів;
- § можливість використання особистого автотранспорту;
- § якість транспортних послуг, в тому числі зручність обладнання автострад, залізничних та авто вокзалів, аеропортів;
- § існування відпрацьованої і доступної для споживачів системи отримання в'їзних та транзитних віз в паспортних службах.

Визначіть фактори, що найбільше впливають на зростання попиту в рекреаційно-туристичному обслуговуванні.

Обґрунтуйте свої дії:

п/п	Фактори	Країни, що розвиваються	Економічно розвинені країни	Україна
1	2	3	4	5
1	Збільшення вільного часу			
2	Зростання рівня урбанізації			
3	Ускладнення екологічної ситуації в районах проживання			
4	Зростання рівня доходів населення			
5	Розвиток сучасних швидкісних видів транспорту (авіаційного, автомобільного тощо).			

6	Підвищення загальноосвітнього рівня та зміни в системі духовних цінностей суспільства			
7	Наявність унікальних природних рекреаційних ресурсів			
8	Наявність унікальних історико-культурних пам'яток			
9	Наявність розвинутої мережі закладів рекреаційно-туристичного обслуговування			
10	Спеціалізація трудових ресурсів на курортно-туристичному обслуговуванні			

Примітка. Фактори позначити в таблиці хрестиком.

Завдання 2. Визначити й записати в таблицю основний лікувальний профіль і місцезнаходження курорту:

№п/п	Назва курорту	Місцезнаходження	Лікувальний профіль
1			
2			
3			
4			
5			

Завдання 3. Дайте оцінку рекреаційній доступності Закарпатської області, як рекреаційного об'єкту для потенційних споживачів рекреаційних послуг, які проживають в: Парижі, Празі. Оцінку проведіть з використанням п'ятибальної шкали, від «1» (дуже низька оцінка) до «5» (дуже висока оцінка).

Для оцінки доступності Закарпаття як рекреаційного об'єкту заповніть таблицю:

Таблиця 1

№ п/п	Інформаційна	ПРАГА	ПАРИЖ
1	Формальна		

2	Транспортна		
3	Фінансова		
4	Практична		
5	«альтернативна»		
Сумарна оцінка			

Шкала оцінки рекреаційної доступності:

1 бал - дуже низька; 2 бали - низька; 3 бали - середня; 4 бали - висока; 5 балів - дуже висока.

Сумарна оцінка доступності Закарпатської області як рекреаційного об'єкту не може перевищувати 30 балів і бути меншою за 6 балів.

2. На основі проведеної оцінки зробіть висновки відносно перспектив відпочинку в Закарпатті. Жителі яких регіонів виберуть Закарпаття для відпочинку?

3. Які практичні рекомендації Ви зможете дати для кращої організації відпочинку різних груп потенційних споживачів?

Завдання 4. Дайте оцінку рекреаційній доступності Західного курортного регіону, як рекреаційного об'єкту для потенційних споживачів рекреаційних послуг, які проживають в: Ризі, Мюнхені. Оцінку проведіть з використанням п'ятибальної шкали, від «1» (дуже низька оцінка) до «5» (дуже висока оцінка). Для оцінки доступності Західного курортного регіону як рекреаційного об'єкту заповніть таблицю:

Ступінь доступності Західного курортного регіону як рекреаційного об'єкту

Таблиця 1

№п/п	Доступність Західного курортного як рекреаційного об'єкту курортного регіону	3 точки зору відпочиваючого, який проживає в	
		Ризі	Мюнхені
1	Інформаційна		
2	Формальна		
3	Транспортна		
4	Фінансова		
5	Практична		
6	«альтернативна»		
Сумарна оцінка			

Шкала оцінки рекреаційної доступності:

1. бал - дуже низька; 2 бали - низька; 3 бали - середня; 4 бали - висока; 5 балів - дуже висока.

2. Сумарна оцінка доступності Західного курортного регіону як рекреаційного об'єкту Західного курортного регіону не може перевищувати 30 балів і бути меншою за 6 балів.

3. На основі проведеної оцінки зробіть висновки відносно перспектив відпочинку в і жителі яких регіонів виберуть цей регіон для відпочинку?

4. Які практичні рекомендації Ви зможете дати для кращої організації відпочинку різних груп потенційних споживачів?

Завдання 5. Дайте оцінку рекреаційній доступності Закарпатської області, як рекреаційного об'єкту для потенційних споживачів рекреаційних послуг, які проживають в: США, Польщі. Оцінку проведіть з використанням п'ятибальної шкали, від «1» (дуже низька оцінка) до «5» (дуже висока оцінка). 1. Для оцінки доступності Закарпаття як рекреаційного об'єкту заповніть таблицю:

Ступінь доступності Закарпатської області як рекреаційного об'єкту

Таблиця 1

№п.п	Доступність Закарпаття як рекреаційного об'єкту	3 точки зору відпочиваючого, який проживає в	
		США	ПОЛЬЩІ
1	Інформаційна		
2	Формальна		
3	Транспортна		
4	Фінансова		
5	Практична		
6	Альтернативна		
Сумарна оцінка			

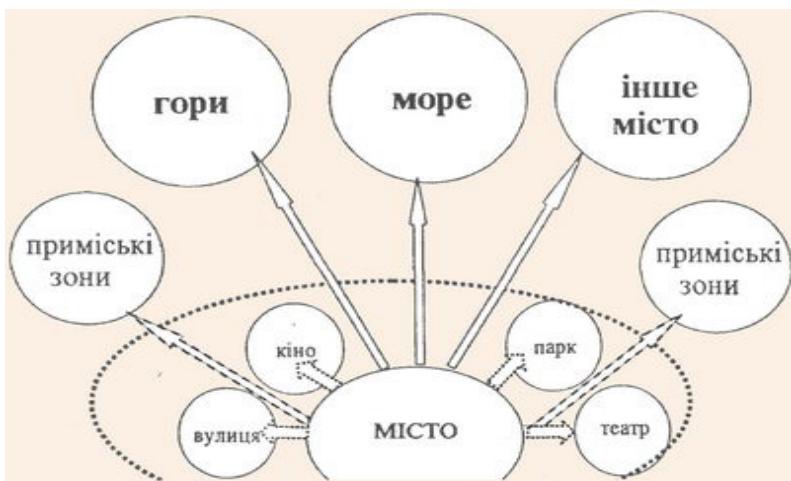
Шкала оцінки рекреаційної доступності:

1-дуже низька, 2-низька, 3-середня, 4-висока, 5-дуже висока

Сумарна оцінка доступності Закарпатської області як рекреаційного об'єкту не може перевищувати 30 балів і бути меншою за 6 балів

2. На основі проведеної оцінки зробіть висновки відносно перспектив відпочинку в Закарпатті. Жителі ,яких регіонів виберуть Закарпаття для відпочинку.

Завдання 6. Які практичні рекомендації Ви зможете дати для кращої організації відпочинку різній груп потенційних споживачів?

За допомогою малюнку проаналізуйте і опишіть умовну відповідність між періодами вільного часу і вибором рекреаційних просторів 1 - щоденний відпочинок; 2 - щотижневий відпочинок; 3 - щорічний відпочинок. Відповідь обґрунтуйте

Завдання 7. Дайте оцінку Азово-Чорноморському туристично-рекреаційному району України за планом:

- географічне розміщення;
- природні умови: рельєф, кліматичні особливості та ресурси, тваринний та рослинний світ, ландшафт, особо охоронювані природні території, пам'ятки природи;
- етнокультурні та історико-культурні особливості і ресурси регіону: звичаї, традиції, релігійний склад і особливості території;
- історико-архітектурні і культурні пам'ятки, музеї, основні культурні центри регіону; туристично-рекреаційні ресурси, види рекреації і туризму;

- сучасна соціально-економічна, політична і екологічна оцінка розміщення району; проблеми і перспективи розвитку рекреації і туризму в регіоні.

Завдання 8. Наведіть класифікацію ринків рекреаційних послуг (за якісною структурою, особливостями маркетингової діяльності, характером організації, географічним критерієм, відповідно до видів тощо).

Завдання 9. Порівняйте поняття «ринок туристичних послуг» і «ринок рекреаційних послуг». Вкажіть спільні та відмінні ознаки.

Завдання 10. Проаналізуйте чинники, що впливають на формування ТРС. Відповідь подайте у вигляді таблиці.

Завдання 11. Зробіть комплексний аналіз взаємозв'язків підгалузей рекреаційної галузі, пов'язаних прямими та зворотними зв'язками з суспільством та іншими одноранговими системами. Накреслити структурну схему ТРС.

Завдання 12. На контурну карту України нанести рекреаційні території різного рангу (2-3 приклади).

Завдання 13. Розглянути структуру рекреаційного потенціалу заданої території (за власним варіантом). Зробити відповідні розрахунки і комплексну порівняльну оцінку рекреаційних територій двох регіонів за методикою В Мацоли. Матеріал подати у вигляді порівняльної таблиці.

Метою комплексної оцінки є об'єктивне відображення того, що втрачає суспільство при відмові від експлуатації та рекреаційного використання території на користь інших видів господарської діяльності.

За основу методики пропонується взяти 3-бальну шкалу: 3 балами оцінюється територія з найсприятливішими умовами рекреації; 2 – з посередніми; 1- з несприятливими.

Висновок про насиченість території історико-культурними об'єктами можна зробити на основі розрахунку, виконаного за формулою: $O_i = K_i / S$,

де K_i – кількість об'єктів, S – площа території (в км²).

Таблиця

Комплексна оцінка рекреаційного потенціалу території

Показники	3	2	1
Оцінка естетичних якостей, O_e	Пейзажні ландшафти, висока міра екзотичності та унікальності, контрастність	Низька міра екзотичності та унікальності, відсутність контрастності	Рівнинні сильно заліснені території
Оцінка мінеральних вод, O_m	>1000 м ³ / доба/км ²	100-1000 м ³ / доба/км ²	100 м ³ / доба/км ²
Оцінка лісів, O_l	>40%	15-40%	менше 15%
Оцінка кліматичних умов, O_k	понад 100 днів з t >15 ⁰ C понад 110 днів з t <0 ⁰ C	80-100 днів з t >15 ⁰ C 100-110 днів з t <0 ⁰ C	менше 80 днів з t >15 ⁰ C менше 100 днів з t <0 ⁰ C
Оцінка водоймищ, O_v	велика кількість незабруднених водоймищ, придатних для використання	придатні для плавання, сплаву на байдарках і каное	обмежені можливості
Оцінка природоохоронних територій O_n	більше 5%	3-5%	до 3 %
Історико-культурний потенціал, O_i	більше 18 об'єктів/100 км ²	8-18 об'єктів/100 км ²	менше 8 об'єктів/100 км ²
Транспортна доступність, O_t	більше 0,42 км/км ²	0,29-0,42 км/км ²	менше 0,29 км/км ²
Забезпеченість санаторно-курортними закладами, O_c	більше 3 на 100 км ²	1-3 на 100 км ²	менше 1 на 100 км ²
Оцінка рекреаційного навантаження, O_n	гірські місцевості	горбисті, височинні місцевості	рівнинні, низовинні місцевості

Оцінка стану інфраструктури території здійснюється за формулою: $O_t = L_3 + L_{ав} / S_{тер}$,
де L_3 - довжина залізничного полотна; $L_{ав}$ - довжина автошляхів;
 $S_{тер}$ - площа території області.

Оцінка санаторно-курортних закладів може бути зроблена за формулою:

$$O_c = K_c / S_{тер} \cdot 100 \text{ (одиниць/км}^2\text{)},$$

де K_c – кількість санаторно-курортних закладів (санаторії, профілакторії, бази відпочинку тощо).

Комплексна оцінка потенціалу території здійснюється (окремо для літнього і зимового сезонів) за формулою: $O = O_e + O_m + O_l + O_k + O_v + O_p + O_i + O_t + O_c + O_r$

де O – величина інтегральної оцінки (в балах), O_x – величини показників з таблиці

Завдання 14. На основі комплексної оцінки визначте коефіцієнт рекреаційної цінності території за формулою та порівняйте отримані результати: $K_p = O / O_{\min}$, де O – величина інтегральної оцінки (в балах), O_{\min} – мінімальна кількість балів (10).

Завдання 15. Проаналізуйте отримані результати і сформулюйте висновки.

Завдання 16. Підготуйте презентацію на тему: Природні рекреаційні ресурси (обраної території) чи Історико-культурні ресурси (обраної території)

Завдання 18. Схематично покажіть взаємозв'язки між елементами у моделі Ф.Котлера «п'ять М» та моделі Е.Демінга «петля якості» та поясніть їх.

Завдання 19. З'ясувати суть понять «мінеральні питні води», «мінеральні питні лікувально-столові», «природні мінерально-столові», «природні столові води».

Завдання 20. Навести класифікацію мінеральних вод (за температурою, ступенем мінералізації).

Завдання 21. Нанести на контурну карту основні родовища озокериту та мінеральних грязей на території України.

Завдання 22. Нанести на контурну карту бальнеологічні курорти України.

Завдання 23. Дати комплексну характеристику одному з санаторно-курортних закладів України (формат доповіді або презентації).

Завдання 24. Нанести на контурну карту кліматичні курорти України за природними зонами.

Завдання 25. Нанести на контурну карту бальнеологічні курорти Європи.

Завдання 26. Охарактеризувати сучасний стан санаторно-курортного господарства України. Прослідкувати динаміку його якісних та кількісних характеристик.

Питання для дискусії

1. Сутність категорій «рекреація», «рекреаційна діяльність» та «рекреаційна послуга».
2. Рекреація, туризм і дозвілля: тлумачення і співвідношення понять.
3. Субекти рекреаційної діяльності.
4. Процеси організації рекреаційної діяльності. Методи вивчення рекреаційної діяльності.
5. Формування регіонального ринку рекреаційних послуг.
6. Правове забезпечення діяльності у сфері рекреаційних послуг
7. Ознаки та вимоги до інфраструктурного забезпечення рекреаційних територій.
8. Розвиток інфраструктури в рекреаційних регіонах.
9. Обладнання рекреаційних об'єктів.
10. Культурна організація рекреаційних зон
11. Функції лікувально-профілактичних закладів та їх взаємозв'язок.
12. Чинники та їх вплив на формування потреби в лікувально-профілактичній допомозі.
13. Організаційно-економічна характеристика лікувального закладу.
14. Поняття та складові спортивно-оздоровчих послуг .
15. Особливості розвитку спортивно-оздоровчих рекреаційних послуг в Україні та світі.
16. Критерії оцінки організації спортивно-оздоровчих послуг.
17. Економічна суть послуг, особливості організації і технології торговельних процесів у сфері послуг.
18. Економічний механізм функціонування ринку торговельних послуг.
19. Правила побутового обслуговування населення. Порядок оформлення і замовлення побутових послуг.
20. Оцінювання якості побутових послуг.
21. Готельні комплекси та готельні ланцюги. Розвиток індустрії гостинності.
22. Процес контролювання за якістю торговельно-побутових рекреаційних послуг
23. Класифікація ринку рекреаційних послуг.
24. Класифікація мотивів до придбання рекреаційних послуг.
25. Характеристика складових якості рекреаційних послуг.
26. Модель управління якістю Ф.Котлера «Пять «М».
27. Модель Е.Демінга «Петля якості».
28. Концепція тотального управління якістю.

7. МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Самостійна робота є основним способом засвоєння студентом навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять, без участі викладача. Час, відведений для самостійної роботи студента, становить 76 годин.

Самостійна робота студентів забезпечується всіма навчально-методичними засобами, необхідними для вивчення навчальної дисципліни чи окремої теми: нормативними документами, підручниками, навчальними та методичними посібниками, науковими працями, статистичними матеріалами, інформаційно-довідковою літературою, конспектами лекцій, навчально-методичним комплексом тощо.

Завдання передбачають вивчення тем шляхом опрацювання наукової, навчально-методичної літератури. Студентам пропонується скласти конспекти та тези з метою підготовки до модульного контрольної роботи та екзамену. Важливою складовою самостійної роботи є підготовка до семінарських занять, яка повинна виконуватися студентами відповідно до завдань зазначених у методичних вказівках (див. вище). До основних завдань з підготовки до семінарських занять належать: конспект чи тези питань з теми семінару, ведення словника, виконання практичних завдань (складання описів, характеристик тощо), порівняльний аналіз статистичних матеріалів, підготовка окремих повідомлень, рефератів, презентацій та інше. Перелік тем самостійної роботи приведений нижче, які є обов'язковими для вивчення. Окрім зазначених тем, студенти можуть пропонувати інші теми у рамках цієї навчальної дисципліни.

Тематика самостійної роботи

1. Рекреація, туризм і дозвілля: тлумачення і співвідношення понять.
2. Суб'єкти рекреаційної діяльності.
3. Суспільні функції рекреаційної діяльності.
4. Методи вивчення рекреаційної діяльності.
5. Технологія надання рекреаційних послуг.
6. Формування регіонального ринку рекреаційних послуг.
7. Правове забезпечення діяльності у сфері рекреаційних послуг

8. Застосування нормативно-правової бази з метою організації якісних рекреаційних послуг.
9. Рекреаційна послуга.
10. Класифікація ринку рекреаційних послуг.
11. Класифікація мотивів до придбання рекреаційних послуг.
12. Характеристика складових якості рекреаційних послуг.
13. Принципи управління якістю.
14. Модель якості обслуговування.
15. Модель управління якістю Ф.Котлера «П'ять «М».
16. Модель Е.Демінга «Петля якості».
17. Система управління якістю рекреаційних послуг
18. Концепція тотального управління якістю.
19. Поняття рекреаційної території. Фактори розвитку рекреаційної території.
20. Види та загальні риси інфраструктурного забезпечення рекреаційних територій.
21. Ознаки та вимоги до інфраструктурного забезпечення рекреаційних територій.
22. Обладнання рекреаційних об'єктів. Культурна організація рекреаційних зон.
23. Загальна характеристика і зміст лікувально-профілактичних послуг.
24. Функції лікувально-профілактичних закладів та їх взаємозв'язок.
25. Чинники та їх вплив на формування потреби в лікувально-профілактичній допомозі.
26. Фактори впливу на забезпечення лікувально-профілактичної допомоги дорослому населенню
27. Законодавча та нормативна база лікувальних послуг .
28. Поняття та складові спортивно-оздоровчих послуг .
29. Принципи побудови організації спортивно-оздоровчих рекреаційних послуг.
30. Фактори, які впливають на формування спортивно-оздоровчих рекреаційних об'єктів.
31. Критерії оцінки організації спортивно-оздоровчих послуг.
32. Основні вимоги до якості пізнавально-культурних рекреаційних послуг.
33. Культурно-пізнавальний туризм.
34. Визначення об'єктів культурної спадщини. Різновиди пізнавальних турів: стаціонарні, маршрутні.

35. Класифікація екскурсій. Особливі прийоми організації екскурсій.
36. Загальна характеристика торгівельно-побутових послуг та їх особливості.
37. Різновиди торгівельно-побутових рекреаційних послуг.
38. Операції купівлі-продажу послуг.
39. Комунікаційна політика на ринку послуг.
40. Економіко-правове регулювання організації і технології надання торгівельних послуг
41. Суть і види побутових послуг.
42. Правила побутового обслуговування населення.
43. Порядок оформлення і замовлення побутових послуг.
44. Оцінювання якості побутових послуг.
45. Основні ознаки та особливості готельних послуг.
46. Індустрія гостинності і її складові.
47. Основні вимоги до якості готельних послуг.
48. Готельні комплекси та готельні ланцюги.
49. Якість обслуговування й засоби її забезпечення.
50. Соціально-економічні нормативи якості послуг гостинності.
51. Нормативні вимоги до якості послуг гостинності.
52. Планування технічних умов на послугу, технічних умов на надання послуг і управління якістю послуг.
53. Види рекреаційних послуг: лікувально-профілактичні, спортивно-оздоровчі, видовищно-розважальні, екзотичні, інформаційно-пізнавальні, торгово-побутові.
54. Соціально-просторова модель організації рекреаційних послуг.
55. Фактори, що визначають попит на інформаційно-пізнавальні послуги.
56. Функціонально-просторова модель бізнес-послуг.
57. Інфраструктура туристських бізнес-послуг.
58. Організація послуг бізнес-турів.
59. Поняття анімації.
60. Специфіка анімаційних послуг у сфері туризму.
61. Анімація в екскурсійній діяльності.
62. Анімація рекреаційного обслуговування, як інструмент залучення клієнтів і засобу конкурентної боротьби.
63. Поняття норм і нормативів, природа соціального нормативу.
64. Міжнародний стандарт «Управління якістю послуг».
65. Вимоги до якості готельних послуг, послуг харчування, рекреаційних послуг і послуг туристських підприємств.

66. Потенційні партнери готельних підприємств.
67. Постачальники послуг готельного підприємства (туристські фірми, підприємства транспорту, екскурсійні бюро, музеї, спортивні установи, інші заклади рекреаційно-курортної сфери, сфери культури, підприємства торгово-побутових послуг тощо).
68. Інтегрована стратегія підприємства індустрії гостинності.
69. Інструменти контролю якості послуг гостинності.
70. Показники якості рекреаційних послуг .

8.МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ ДО ВИКОНАННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ

У межах навчальної дисципліни «Організація рекреаційних послуг» індивідуальна робота здобувача є варіативною і включає наступні завдання:

1. конспект із теми за заданим планом або планом, який здобувач розробив самостійно;
2. виконання практичних завдань;
3. підготовка проектів;
4. написання аналітичних записок;
5. підготовка реферату, презентація або есе з окремої теми, питання чи вузької проблематики, яку здобувач узгоджує з викладачем.

Підготовка реферату – один із перших видів дослідницької роботи здобувачів, що використовується у вищій школі. Даний вид роботи сприяє розвитку у здобувачів нахилу до пошукової, дослідницької діяльності та до творчого розв'язання навчально-виховних завдань освітнього закладу.

Реферат (від. лат. *refero* – повідомляю, доповідая) – це стислий виклад у письмовому вигляді наукової літератури з теми, вчення, змісту книги тощо. Реферат також передбачає наявність доповіді на дану тему, що включає огляд наукових та інших джерел з обраної теми або виклад змісту пошукової роботи.

Важливо зазначити, що у рефераті необхідно не лише висвітлити відповідну інформацію, а й показати своє ставлення до неї. Реферат демонструє ерудицію дослідника, його вміння самостійно аналізувати, систематизувати, класифікувати й узагальнювати суттєву наукову інформацію.

Обсяг реферату визначається специфікою теми і змістом матеріалу, кількістю відомостей, їх науковою цінністю або практичним значенням. Рекомендований обсяг становить 10-20 сторінок друкованого тексту.

Процес підготовки реферату має містити в собі наступні етапи:

- Вибір теми.
- Вивчення спеціальної літератури за темою реферату.
- Складання плану.
- Добір і вивчення додаткових джерел та інформації з обраної теми.

- Добір практичного та статистичного матеріалу.
- Опрацювання зібраного матеріалу.
- Безпосереднє написання тексту реферату.
- Формулювання висновків.
- Оформлення реферату і списку джерел інформації.
- Самокритична оцінка змісту і виправлення помилок.
- Підготовка тез або доповіді до захисту реферату.
- Захист реферату (під час семінарського заняття, на студентській конференції та ін.).

Тему реферату здобувач вибирає у відповідності до рекомендацій викладача або ж самостійно, відповідно власного рівня підготовленості та здібностей, а також маючи на увазі перспективу подальшого використання реферату для написання курсових та підсумкових кваліфікаційних робіт. Вибір теми реферату здобувач повинен узгоджувати з викладачем.

Структура реферату вищого навчального закладу повинна складатися з таких частин:

- ✓ Титульна сторінка
- ✓ План
- ✓ Вступ
- ✓ Основна частина, яка складається з розділів, пунктів та підпунктів
- ✓ Висновки
- ✓ Список використаних джерел
- ✓ Додатки (за необхідності)

У вступі обґрунтовуються актуальність теми, її особливості, значущість з огляду на потреби суспільства та розвиток конкретної галузі науки або практичної діяльності.

В основній частині здійснюється огляд основних теоретичних та експериментальних досліджень з теми, зазначається, хто з учених вивчав дану проблему, які ідеї висловлював. Визначаються сутність проблеми, основні чинники, що зумовлюють розвиток явища або процесу, що вивчається, наводиться перелік основних змістовних аспектів проблеми, які розглядалися вченими. Визначаються недостатньо досліджені питання, з'ясовуються причини їх слабого висвітлення.

Наступний етап передбачає поглиблений аналіз сучасного стану процесу або явища, тлумачення основних поглядів і позицій щодо про-

блеми, висвітлюються власні судження та думки відносно перспектив розвитку проблеми.

У висновках надаються узагальнені ідеї, думки, оцінки, пропозиції автора.

До списку використаних джерел включають публікації, звертаючи особливу увагу на публікації за останні 5-10 років, Інтернет-ресурси. Кількість використаних джерел у списку повинна становити не менше 10 праць, які оформлені відповідно до сучасних вимог оформлення бібліографії.

У додатках за необхідності наводяться формули, таблиці, схеми, якщо вони суттєво полегшують розуміння роботи.

Оцінюють реферат, спираючись на наступні критерії:

- відповідність теми змісту реферату;
- глибина і повнота розкриття теми;
- логіка викладення матеріалу;
- термінологічна чіткість;
- рівень навичок самостійної роботи з науковою літературою та вміння її критично аналізувати;
- власне бачення проблеми автором, самостійний, творчий характер роботи;
- правильне оформлення реферату і списку використаних джерел;
- урахувати уміння автора відібрати найсуттєвіший матеріал для короткого виступу;
- якість презентації результатів реферативного дослідження.

Теми рефератів та/або презентацій

1. Механізм функціонування ринку рекреаційних послуг
2. Попит та пропозиція на ринку рекреаційних послуг
3. Функції ринку рекреаційних послуг
4. Туристичні підприємства як суб'єкти ринку рекреаційних послуг
5. Інфраструктура ринку рекреаційних послуг
6. Сучасні тенденції розвитку ринку рекреаційних послуг
7. Проблеми та перспективи інформатизації ринку рекреаційних послуг
8. Структура державного управління туристичною галуззю в Україні
9. Кластерна модель як інноваційна форма організації туристичного бізнесу

10. Туристична логістика як ефективний засіб оптимізації потоків туристичних продуктів
11. Порівняльна характеристика організаційних засад лікувально-оздоровчих послуг в Україні та світі
12. Альтернативні традиційні і нетрадиційні методи оздоровлення
13. Бальнеологічні курорти Закарпатської області.
14. Бальнеологічні курорти Хмельницької області
15. Грязелікування в Українських Карпатах
16. Загальна характеристика мінеральних вод Закарпатської області
17. Загальна характеристика мінеральних вод Львівської області
18. Застосування фізіотерапії для лікування та оздоровлення
19. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Львівської області
20. Оздоровчо-рекреаційні ресурси Закарпатської області
21. Особливості кліматолікування в Українських Карпатах
22. Особливості кліматолікування на Закарпатті
23. Особливості організації харчування в санаторно-курортних закладах при захворюваннях кишково-шлункового тракту
24. Психотерапія – прогресивний засіб оздоровлення
25. Склад земель рекреаційного призначення Закарпатської області
26. СПА-курорти світу
27. 122. СПА-курорти України
28. СПА-технології в Україні
29. СПА-технології у світі
30. Стоунтерапія
31. Таласотерапія
32. Специфіка організації спортивно-оздоровчих послуг
33. Тренувально-оздоровчі заходи у рекреаційних закладах
34. Фізична реабілітація – основний засіб оздоровлення
35. Фізіотерапевтичні рекреаційні заклади
36. Фітоароматерапія.

9.ПИТАННЯ ДЛЯ МОДУЛЬНОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ з дисципліни «Організація рекреаційних послуг»

Питання до модульного контролю№1

1. Рекреаційна діяльність
2. Класифікація рекреаційної діяльності
3. Суб'єкти рекреаційної діяльності
4. Суспільні функції рекреаційної діяльності
5. Методи вивчення рекреаційної діяльності
6. Правове забезпечення діяльності у сфері рекреаційних послуг
7. Рекреаційна потреба. Чинники формування рекреаційних потреб
8. Рекреаційна послуга як основна складова сфери послуг
9. Види рекреаційних послуг
10. Класифікація ринку рекреаційних послуг
11. Класифікація мотивів до придбання рекреаційних послуг
12. Рекреаційні ресурси як матеріальна основа рекреації
13. Класифікація рекреаційних ресурсів
14. Підходи до класифікації рекреаційних ресурсів
15. Природні рекреаційні ресурси
16. Історико-культурні рекреаційні ресурси
17. Соціально-інфраструктурні рекреаційні ресурси
18. Землі рекреаційного призначення
19. Склад земель рекреаційного призначення
20. Використання земель рекреаційного призначення
21. Територіальні рекреаційні системи
22. Типізація територіальних рекреаційних систем
23. Властивості територіальних рекреаційних систем
24. Функції територіальних рекреаційних систем
25. Базова модель рекреаційної системи (за В.С. Преображенським)
26. Рекреаційні умови. Значення рекреаційних умов для здійснення рекреаційної діяльності
27. Фактори розвитку рекреаційної території
28. Поняття якості рекреаційної послуги
29. Характеристика складових якості рекреаційних послуг
30. Принципи управління якістю
31. Модель якості обслуговування
32. Модель управління якістю Ф.Котлера «П'ять «М»
33. Модель Е.Демінга «Петля якості»
34. Концепція тотального управління якістю

Питання до модульного контролю №2

1. Загальна характеристика і зміст лікувально-профілактичних послуг
2. Функції лікувально-профілактичних закладів та їх взаємозв'язок
3. Значення кліматичних ресурсів в організації рекреаційної діяльності
4. Кліматоутворюючі фактори
5. Бальнеологічні ресурси
6. Мінеральні води та їх використання у рекреаційній діяльності
7. Класифікація мінеральних вод
8. Лікувальні грязі та їх використання у рекреаційній діяльності
9. Методи кліматотерапії (аеротерапія, геліотерапія, таласотерапія)
10. Інші методи лікувальної, оздоровчої терапії (кінезотерапія, апітерапія, лікувальне харчування, фітотерапія, енотерапія, аромотерапія, псамотерапія тощо)
11. Курорти. Типи курортів
12. Курорти України
13. Організація надання лікувально-профілактичних послуг
14. Поняття та складові спортивно-оздоровчих послуг
15. Принципи побудови організації спортивно-оздоровчих рекреаційних послуг
16. Основні напрями та види рекреаційних послуг у межах ПЗФ
17. Основні вимоги до якості пізнавально-культурних рекреаційних послуг
18. Культурно-пізнавальний туризм
19. Визначення об'єктів культурної спадщини
20. Різновиди пізнавальних турів
21. Класифікація екскурсій.
22. Особливі прийоми організації екскурсій
23. Загальна характеристика торгівельно-побутових рекреаційних послуг та їх особливості
24. Основні ознаки та особливості готельних послуг
25. Функціонально-просторова модель бізнес-послуг
26. Індустрія гостинності і її складові
27. Організація інформаційно-рекламної діяльності у межах надання рекреаційних послуг
28. Організація видовищно-розважальних послуг, їх соціально-просторова модель
29. Фактори, що визначають попит на інформаційно-пізнавальні послуги

10.ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАТЬ З ДИСЦИПЛІНИ «Організація рекреаційних послуг»

1. Рекреаційна діяльність
2. Класифікація рекреаційної діяльності
3. Суб'єкти рекреаційної діяльності
4. Суспільні функції рекреаційної діяльності
5. Методи вивчення рекреаційної діяльності
6. Правове забезпечення діяльності у сфері рекреаційних послуг
7. Рекреаційна потреба. Чинники формування рекреаційних потреб
8. Рекреаційна послуга як основна складова сфери послуг
9. Види рекреаційних послуг
10. Класифікація ринку рекреаційних послуг
11. Класифікація мотивів до придбання рекреаційних послуг
12. Рекреаційні ресурси як матеріальна основа рекреації
13. Класифікація рекреаційних ресурсів
14. Підходи до класифікації рекреаційних ресурсів
15. Землі рекреаційного призначення
16. Склад земель рекреаційного призначення
17. Використання земель рекреаційного призначення
18. Територіальні рекреаційні системи
19. Типізація територіальних рекреаційних систем
20. Властивості територіальних рекреаційних систем
21. Функції територіальних рекреаційних систем
22. Базова модель рекреаційної системи (за В.С. Преображенським)
23. Рекреаційні умови. Значення рекреаційних умов для здійснення рекреаційної діяльності
24. Фактори розвитку рекреаційної території
25. Види та загальні риси інфраструктурного забезпечення рекреаційних територій
26. Ознаки та вимоги до інфраструктурного забезпечення рекреаційних територій
27. Обладнання рекреаційних об'єктів
28. Культурна організація рекреаційних зон
29. Характеристика складових якості рекреаційних послуг
30. Принципи управління якістю

31. Модель якості обслуговування
32. Модель управління якістю Ф.Котлера «П'ять «М»
33. Модель Е.Демінга «Петля якості»
34. Концепція тотального управління якістю
35. Курорти. Типи курортів
36. Значення кліматичних ресурсів в організації рекреаційної діяльності
37. Бальнеологічні ресурси
38. Мінеральні води та їх використання у рекреаційній діяльності
39. Класифікація мінеральних вод
40. Лікувальні грязі та їх використання у рекреаційній діяльності
41. Курорти України
42. Загальна характеристика і зміст лікувально-профілактичних послуг
43. Функції лікувально-профілактичних закладів та їх взаємозв'язок
44. Організація надання лікувально-профілактичних послуг
45. Поняття та складові спортивно-оздоровчих послуг
46. Принципи побудови організації спортивно-оздоровчих рекреаційних послуг
47. Основні напрями та види рекреаційних послуг у межах ПЗФ
48. Основні вимоги до якості пізнавально-культурних рекреаційних послуг
49. Культурно-пізнавальний туризм
50. Визначення об'єктів культурної спадщини
51. Різновиди пізнавальних турів
52. Класифікація екскурсій. Особливі прийоми організації екскурсій
53. Загальна характеристика торгівельно-побутових рекреаційних послуг та їх особливості
54. Основні ознаки та особливості готельних послуг
55. Функціонально-просторова модель бізнес-послуг
56. Індустрія гостинності і її складові
57. Організація інформаційно-рекламної діяльності у межах надання рекреаційних послуг
58. Організація видовищно-розважальних послуг, їх соціально-просторова модель
59. Фактори, що визначають попит на інформаційно-пізнавальні послуги

11. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНИХ ДЖЕРЕЛ

Основна

1. Бабарицька В.К., Малиновська О.Ю. Менеджмент туризму. Туроперейтинг. – К.: Альтерпрес, 2004. – 288 с.
2. Бейдик О.О. Рекреаційно-туристичні ресурси України: Методологія та методи аналізу, термінологія, районування. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2001. – 395 с.
3. Величко В.В. Організація рекреаційних послуг: навч. посіб. / В.В. Величко Харк. нац. ун-т міськ. госп-ва ім. О. М. Бекетова. – Х.: ХНУМГ, 2013. – 202 с.
4. Грищенко Ю.М. Основи заповідної справи. – Рівне: РДТУ, 2000.- 239 с.
5. Гудзь П.В. Економічні проблеми розвитку курортно-рекреаційних територій. – Донецьк, 2001. – 270 с.
6. Данильчук В.Ф. Методология оценки рекреационных территорий. – Донецк: ДИТЬ, 2003. – 197 с.
7. Кифяк В.Ф. Організація туристичної діяльності в Україні. – Чернівці: Книги-XXI, 2003. – 300 с.
8. Король О. Основи туристичного маркетингу. – Чернівці: Рута, 2002.
9. Любіцева О. О. Ринок туристичних послуг (геопросторові аспекти). – К.: «Альтепрес», 2005. – 436 с.
10. Мироненко Н.С. Рекреаційна географія. – К., 2001. – 207 с.
11. Смаль І.В. Основи географії рекреації та туризму: Навч. пос. – Ніжин: НДПУ імені Миколи Гоголя, 2004. – 264 с.
12. Фоменко Н.В. Рекреаційні ресурси та курортологія. – Івано-Франківськ, 2001. – 312 с.
13. Царик Л., Чернюк Г. Природні рекреаційні ресурси. Методи оцінки і аналізу. – Тернопіль: Підручники і посібники, 2001. – 188 с.
14. Чагайда І. М., Грибакова С. В. Екскурсознавство. Навчальний посібник. – К.: “Кондор”, 2004. – 204 с.

Допоміжна

15. Бейдик О.О. Словник-довідник з географії туризму, рекреалогії та рекреаційної географії. – К.: Палітра, 1997. – 130 с.
16. Бобкова А.Г. Правовое обеспечение рекреационной деятельности. – Донецк: Юго-Восток, 2000. – 308 с.

17. Гетьман В.І. Курортно-рекреаційні системи Українських Карпат. // Укр. геогр. журнал. – 1999. – № 3. – С. 34-37.
18. Гетьман В.І. Платні рекреаційні послуги установ природо-заповідного фонду України: законодавчі нормативи та екологічні можливості. // Укр. геогр. журнал. – 2002. – № 1. – С. 58-64.
19. Дахно І.І. Країни світу: Енциклопедичний довідник. – К.: МАПА, 2004.
20. Лабскір В.М., Любієв А.І., Юшко О.В. та ін. Туристичні об'єкти України. – Харків: НТУ «ХПІ», 2002.
21. Куценко В. І., Трілленберг Г. І. Сфера охорони здоров'я: соціально-економічні та регіональні аспекти. - К., 2005. - 367 с.
22. Леоненко В.Б., Стеценко М.П., Возний Ю.М. Атлас об'єктів природно-заповідного фонду України. – К.: ВПЦ «Київський університет», 2003.
23. Годованюк, Є.В. Тиманович Пам'ятки архітектури та містобудування України: Довідник Державного реєстру національного культурного надбання // В.В. Вечерський, О.М. Годованюк, Є.В. Тиманович та ін. – К.: Техніка, 2000. – 664 с.
24. Правове регулювання туристичної діяльності в Україні: Збірник нормативно-правових актів/Під заг. ред. В.К. Федорченка. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – С. 15-25.
25. Солдатова С.А. Экономическая оценка рекреационных ресурсов как основа рационального природопользования. К. - 2001. – 170 с.
26. Червона книга України: Рослинний світ / відп. ред. Ю.Р. Шеляг-Сосонко. – К.: Укр. енциклопедія, 1996.
27. Червона книга України: Тваринний світ / відп. ред. М.М. Щербак. – К.: Укр. енциклопедія, 1994.

Методичні рекомендації до вивчення дисципліни
«ОРГАНІЗАЦІЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ ПОСЛУГ»

Укладач: *Г.В. Машіка*

Підписано до друку 15.02.2021 р. Гарнітура Cambria.
Ум.друк.арк. 3,0. Формат 60x84/16. Тираж 50 прим. Зам. №__.

Оригінал-макет виготовлено та видруковано: ТОВ «РІК-У»
88000, м. Ужгород, вул. Гагаріна, 36, e-mail: print@rik.com.ua

Свідоцтво Серія ДК № 5040 від 21 січня 2016 року